КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШИНАРДИ, 26 МАРТ, 1968 шу. № 37 (4517). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзе коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхечу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДУЬЙЛА

НОТ—ЮРТА БОАХАМЕ

Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхинга юрта боахаме юкъедахар лаьттах, техниках производства кхьача средствех бокъонца пайда эцара ашача керттерча хьалех цаI да. Цунца дуккаденна да балха да кхоар, къахьегама хьалаш тоадар, цун эсарле лакхьар. Ала а доагIаш оал цунах производстве дегIайоалаега сиздер, промышленность а юртбоахама а болхлой гIонча. Парте дахи терко яй къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара деша. Советски Iадал эттача хьалхарча шерашка, белгалдаьхад В. И. Ленина, пролетариато Iаьдал шиа бе деллачул тIехьагIа керттера дехар а хеше вIаьтт капитализм йолча хана хинначул лакхагIа йола общественни уклад хьаьр, бокъонца аьлча: къахьегама эсарле лакхьар, цунца дукаденна (пудухьа а) из дикагIа вIаштIехьбаккхар яхаш.

Нохч-ГIалгIайчу Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбоаккхага шерра дIадоладенна промышленносте, хIанз кхеташ латт цунах боалача пайдах юрта боахаме а. Цу гIулакхда мел эшар долаш за колхозашкеи совхозашкеи. Боахамашта керте латт йоакха опыт а лаккха квалификаци а йола организаторащ, дукхача производственни участкашта кулгалдеш юрта боахама специалисташ ба, колхозашкеи совхозашкеи кхоачам боллаш техника я, дукхача къахьегама процессашта механизаци яьй. Хьалха латтача боахамашка кхетадеш дIадоладаьд къахьегам Iилман ларда дIа вIаштIехьбаккхара балхаш. Колхозийн совхозийн кулгалхоша, специалисташа дикка къахьийгад халача балхашта механизаци еш, къахьегама хьалаш тоадеш. Царна юкъе я Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз, Грозненски шурий совхоз, кхыдол боахамаш. Цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи толамца чакхдаьккхад бригадашта, фермашта, отделенешта специализаци елга, хозрасчет юкъейоалалай, тоадаьд къахьегамах мах луга, кхы балхаш даьд.

Цхьабаккъа, из дерриге а НОТ чакхдаккхарна дуваденна дола цхьаьола гIулакхаш мара дац. Къахьегам, производстве, колхозашкеи совхозашкеи доаладега вIаштIехьдаккхар производительни низаш дегIаладахкара а боахамаш техникаца Iалашдара а боарзаал тIехьакхе. Дукха а дукхагIа йолча бригадашка, фермашка тахана рча дено дIадеххача тайпара латтац къахьегам вIаштIехьбаккхара гIулакх, боаргIача тайпара доархIам бац болх бу моттиг тоазра, къахьегама а сагIоIама а режим оттаяра дешай, къахьегама культура лакхьара уттIа а еш чакхьяхаш мероприятеш. Эсала юкъехтухь юрта боахама производствана Iилманца карагIдаьнараш хьалха латта опыти, кIезига да доаладега вIаштIехьлаккхара, диспетчерски служба юкъейоалаяра даьраш. Цудукъа лелара латт республике къахьегама эсарле дегIайоалаяра гIулакх, продукцета дIадехар доххалта, дукхача колхозашкеи совхозашкеи зенаш ду.

Цу тайпара Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара гIулакх хIанзза мара дIадолалуш латтац вай республика колхозашкеи совхозашкеи. Цудукъа кIезига а республике цу дакъехьа опыт, амма кIезига яле а из йолаш я. ХIана ве деанар да малагIча боахаме миншта юкъекхухь Iилман ларда тIа боахам вIаштIехьбаккхара мероприятеш, хьан ца лагIа планаш оттаьй, де дерхIарам фу хьажар. Йолаш йола опыт вIашагIтоха, из массанена а дIайоаьйта, цунах дерригача боахамашта пайда эцаргбола гIулакх вIаштIехьлаккха деза.

Боахамий кулгалхой, специалистий, партийни организацей лекхар да колхозашкеи совхозашкеи кIанзарча Iилман технически прогресса дIадеххача тайпара къахьегам вIаштIехьбаккхар КПСС XXIII съезда тIехьатетта йиш йоалача керттерча декхарех цаI лаьрхIа хилар кхета а деш къахьегам вIаштIехьбоаккхара гIулакха хIанзза тIерах тIалоаттабар.

Апрель бутт боалехьа хила езаш я производство а къахьегам а Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара хетаьа республиканск экономически конференци. Цу хана массанахьа а районашка, колхозашка, совхозашка Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара советаш вIашагIйоха еза, шерра дIабалабе беза цар болх.

НОТ лерда гIулакх за юрта боахаме. Из юкъеяхьа ховш бола кулгалхой, специалисташ кIезига ба боахамашка. Цудукъа чIоагIа доархIаме да НОТ юкъеяхьара дешаш юрта боахама водоностий, хIара колхоза, совхоза кулгалхошеи специалисташеи, бригадирашеи, фермий заведующешеи, звеньевойшеи, кхычар Iомадергдолаш массанахьа а лелар вIаштIехьлаккхар.

ХIана в белаш ба вай республике шоеч тIехьабиса лах, консерватораш лархIар кхераш Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара дош хабарах чIоагIа хьа а доалаш. Лакхара декхарем тIа а нийсеш из гIулакх чакхлаккхара практически хIама а ца деш бола кулгалхой. Из дIахо ла йиш йолаш дац. Хабарашкара гIулакхашка болла беза хIаня массанахьа а. НОТ юкъеяхьара хIара дениа, хоалаш болаш лола балхаш де деза.

НОТ-е бокъонца пайда лургба нагахь санна из юкъеяхьара боахамий кулгалхойн специалисташи баьнна за Iеш ерригаа коллективаш оарцагIйоале, хIара колхозан совхоза боллаш цу гIулакха юкъевза хуле. ХIара кулгалхо, специалист, мугIарера балхло хила веза Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара чакхйоаха мероприятеш мел доархIаме я, цар мел пайда лургба пачхалхьахенна, боахама, къахьегамхошта кхетадеш а уж кхоачашъяр шин декхар доархIеш а.

Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхар практически декхар а хинна дIаьттал тахан вай республика колхозийн совхозийн ерригаа коллективашта. хIана дьлча НОТ шерра юкъейоалаяр парейни организаце керттерча декхарех цаI лаьрхIад XII Нохч-ГIалгIайн областной партийни конференце сонам тIа а. ХIара колхозан совхозан НОТ шерра юкъеатьара оарцагIбаха беза ерригаа колхозхой, совхозий болхлой.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ГIОНЧИЙ

«Старогрознефта» НПУ гIишлой-монтажни управлене коллективо хоакха новкъостал ду мехкдаьттахошта. Бурун теха аьнна скважинаш нийчъераш, трапни установкаш, мехкдаьттана лаьрхIа емкосташ хьалъераш, нефтепровозаш еххараш, кхы балхаш дераш уж ба. ХIанз уж хьалъеш ба газ шелью установка, шелъеннача хьесапе дIакхоачарга из газ чакхйоахача заводе. Цига хIара сменах нормаш 125 — 130 процент кхоачашъеш къахьегаш ба газоэлектросварщикаш Н. Таиев, А. Сабиров, слесарь В. Анаваев, бетонщик А. Бобылев, кхыбараш. Кастта цар шеръергья Хали - Кертера трапни установка, хиттв кига хьалъеш а 5000 кубически метр туйоза резервуар. Цу шалхе объекте сихлениа дIалоладаьл гIишлой - монтажни балхаш. Цигарча гIишлоиль ерий балх дика вIаштIехьбаьккхаб къонача инженера В. Ф. Лукашина. ХIапалехьа дукха хIама да эшаш квартала план кхоачашъьй цар.

А. ТИЩЕНКО.

ТАСС-А ХОАМ

«КОСМОС-209»—СИГАЛА

1968 шера 22 марта Советски Союзе сигала хьийтай «Космос-209» яха аргIанара Лаьттан искусственни спутник. Спутника тIа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-е хьакхайкхьича программага хьажна космически арена дIахо теххаш де лаьрхIа йола Iилман аппаратура.

Спутник орбита тIа ыьнкхай уйх тайпара параметраш а болаш: мохкьенца гобенина ха — 89,6минут; Лаьттан тIехенна эттара дукхагIа гаьна лаьнача хана (апогеда) — 282 километр; Лаьттан тIехенна эттара дукхагIа герга ваьча хана (перигеера) — 250 километр; орбита сегIера кастар — 65,1 градус.

Iилман аппаратурал севгIа, спутника тIа я: орбита элементаш нийсса юстаргIйола радиосистема; приборашеи Iилман аппаратурен бечан балхах йола данниш Лаьттан тIа Iочутергйола радиотелеметрически система.

Спутника тIа оттаьча аппаратуре бесарехагIа болх бу. Iочуухачо информацина обработка ю координационно-вычислительни центре.

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1968 шера 23 марта Дрездене вIашагIкхийтар Болгаре Халкъа Республика, Венгерски Халкъа Республика, Германски Демократически Республика, Польски Халкъа Республика, Советски Социалистически Республикий Союз, Чехословацки Социалистически Республика коммунистически болхлойн партей а правительствий а кулгалду дентелаш.

Партейн правительстваьйн кулгалхой дIа-юха дагабаьлар политически экономически дегIадаьрш а цхьана гIулакхаш леладара а доархIамегIа йолча проблемашка. Раьза хинна белгалдаьккхар, США-и дуккхача кхыча капиталистически мехкийн экономикана чIоагIа халонаш нийсъенача хана йиззача-Iилман ларда тIа дегIадаш бола социалистически мехкий болхйн цакадеш дIадуча хьал тIа хилар. ВIашагIкхийттача дакъа лаьцарша дийцар социалистически экономика. ВIашагIкхийттача экономически новкъостал дара Совета доалонел чухьа экономически бунаамех пайда эцара лорда тIа а шин оагIорахьарча ларда тIа а дIахо дегIадахара перспективай хьакъехьа шоалта хетараш.

Шоалта хьалт доладш йолча дунен халкъашта юкъерча проблемах шоалта хетараш хувцаш дIа-юха дагабаьлар вIашагIкхийттача дакъа лаьцараш. Цу хана цIаьнха а бахьдар дийцача дешаех хетараш цхьатара хилара Софие хиннача Варшавски договора юкъе дакъа лоацача пачхалкхий Политически Консультативни Бомичета совещане хьахтайкаяь новнцеш цаIаш хилара. Европейски кхеравлен дешаех хетарашта дIа-юха дагабувлача хана къаьстта уйла тIаякхийтар ФРГ-е милитаристски неонацистски хьинар айлун доагIаш халара а Германски Демократически Республикаш кхыча социалистически мехкийн хьантанта дукьалдерзаль Кизингера — Брандта правительства ухх тIехьарча хана даьхача гIанашта а.

Вежарашха йолча партей вайкалшна массаваьрьц а вайн цхьатарра хьакхайкадир, империалистически ницкий агрессивни уйнайн социалистически содружества мехкашта духьалдаха гIертача цар тайпача балха гIулакхийн хьакъехьа фехлакхьар хIанзарча дунен халкъашта юкъерча хьалашка къаьстта бокхача доархIаме хилар. Делегацешка хьайхайкаьхьд, социалистически мотт, кхеш марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма ларда тIа дIахо кхотадара данза даргдоаца гIулакхаш де даьхIа шоаш хилар. Масcaва раьза а болаш бакъьар ухх гаргарча хана Варшавски договор а цун геравицара низаш а хIаьта шитта социалистически содружества мехкий экономика дIахо яйра доьлье пхьона ледаду гIулакхаш а чIоагIдара хIаьнда гIулакхаш чакхьеха лаьрхIа хилар.

Юкъарча экономически проблемашка хьалара гIулакха оагIоний барт вIаштIехьбаьлар ухх гаргарча хана эггара лакхагIча боаране экономически совещани чакхьяккхара.

Социалистически мехкашкарча хьалах хетачех дIа-юха дага а баьлар, [redacted] дIа-юха а ийцар, КПЧ-ен ЧССР правительствон вижалаша информаци елар КПЧ XIII-ча съезда ниъ чакхбаккхара тIаерзаль КПЧ ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъяра лелама хьакъехьа. Хьахкхайкадир, ЧССР болхлой классеи беррагача къахьегамхошеи Чехословаке Коммунистически парте кулгалца мехка социализм хьальяр дIахо дегIадоваладена Iалашдергхнаргда дес тайна хилар.

ДоттагIал тIехь чакхдаьлар социалистически мехкий коммунистически болхлойн партей а правительствий а кулгалду дентелаш Дрездене вIашагIкхетар.

(ТАСС).

ЛЕНИНГРАД. Юртбоахама машиний Къаьсттача конструкторски бюро хьальй гидропоника метод ца растеранашта, кафешта, столовешта кьацдIа хеха буц кхиш установка.

Ленинградцетин дамнаца сийрдайоахам столовийе тIа ухийт хеха буц хьаннкхеш йола растеров. Цу тайпара эттара хьалхарра установка тоххам бош а «Нева» яхача ресторане.

СУРТА ТIА: тIалаьнна хеха буц установкана чуре хьайоаккхаш йоалла повар А. Застельская.

М. Блохина сурт. ТАСС фотохроника.

Ермоловски дахчах хIоман цьенча комбинате дика толамаш доах фанерий цеха бойхлоша. Ер кхойлагIа бутт ба цар карара кара тела ШIе байрахх делаш.

СУРТА ТIА: цига дикагIа бола болхлой автоклавщикаш (аьрдехьа) Х. Чапиев. Л. Мухтаров.

М. [illegible] сурт.

СУХАЛБЕ КХАШКАРЧА БАЛХАШТА!

ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

Денгара денга бIайхагIа хьеж бIаьстан малх. Дуккхача шерий опытах кхаш леладерана дика кхеталу бIаьстан юкъе лаьттанна эша гIулакх хаиналхьа ца деш тIехьдаьккхача доккха зе хулга. Цудукъа лаьтта дIоахлушие цхьатарра кхаш арабаьлар Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза механизатораш. Лаьтта леладара культура лакхьяра шерра хьовсал баьржаб бригадашта юкъе.

— Совхозарчул дикагIа ялат лакха дехкараш тIайнаш тIа механизаторашеи кхаш леладерашеи. — Яах совхоза керттерча агронома Г. Куюмджиева. — Цу гIулакха керттерлар хакхара агротехнически мероприятеш кхоачашъяри удобренех бизза пайда эцари да.

Из дика кхеталу укхаза. Цхьа кIира севгIа ха я совхоза кхашка Iура лено сарралца тракторий тата ца дужа. Соадка эйба лаьрхIа кьхача 3965 гектара тIа мацха а бахкха тIоадал дIакъайлай, 1400 гектара культиваци яьй. Итт агрегато леацачха хана кхоачашдир уж балхаш. ДоагIача тайпара шийна гIулакх хича лаьтта беркат совдоаккхилга кхетадеш хьинаре къахьег Катерогпова бригада трактористашна Тоадарханов Iалхана, Дахашев-Къоасама, коммуниста Бисултанова кулгалдеча бригада трактористашна Жамбеков Уваиса, кхыбарша. Къажкхан шекара свеклан дIаюргйолча ялх эзар гаргга тонн кхо диллад.

ХIаьта нигтта ха тIехьа ца йоалийташ бIаьстан хьалхара культураш дIаюв совхозе. ХIанзле 480 гектара тIа ялта-бобови, 100 гектара тIа нех дIабийнаб.

Ялат дIа минта дуз хьожаш дахи бIарг лелаш ба совхоза специалисташ. Цул севгIа механизаторана шоаш а дика кхеталу фу дика дIаболлар ялат хьувкъаьлара мел доархIаме да. Цудукъа ялат дIаъдуча, цхьаккха моттиг нийсъенна брак йолаш.

Дицдалийтац совхоза хьалхе семхаша гурахьа дийнача кхадеш та гIулакх доага. ХIаьи Iаиц кIалхара дальнаца цхьатарра бальчарни латтача кIина-хIара гектара цхьа бIа килограм кхоачийтам аммачин селитраца подкорма еш ба совхозе. Подкорма е эзача шин эзар гектарах ахане тIа ль хьийлай. Дийнахьа 80—100 гектара болхаш тоба кхув цилота. Тищенко Николая.

Совхозе ерригаа хIае езача бIаьстан юкъе ювча культурех нийс бIаь гектар дIайийна баьний механизаторам. 25 март тIаккхачаш бIаьстан юкъе цу культураш дIайийна бола лаьрцIад йовза кхаш леладерана.

Iай а бIаьстиа йоечаш лаьттале а шоай хиналья хийцо яй укхаза вегетационни хий дидара. Тоаль, йоагIача тайпара дIаоттаьй ДДН-45 яха догIан хьесапе хий детта барзI лежлевалка. Делкар хьийха хийчаьь 26 вельнальник.

ДIахо тукха балхаш да совхоза кхаш леладерий кхоачашде деза. БIаьстан юкъе хеш дIайолахь балха теяман залгI на йолийташ къахьеге парца карагIдаргла пятилетка кхоаьагIча шера шоаш тIайица декхараш тесамца кхоачашде.

А. ТУГАНОВ.

КВАРТАЛА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Укх денашка мехкдаьтта нийсахара квартала план кхоачашъяьй «Горскнефта» НПУ мехкдаьттахой [redacted] Бутт чакхбаьлалехьа планах севгIа ше дикка нерхIа 50 эзар тонн мехкдаьтта декхкарга ца. ДIабахача шин бутта планах лаьрхIачул севгIа пачхалкхана баь пайда 165 эзар сом да. Наьстта дика къахьег Е. М. Данилед парто-вагтача Эльдарово кхача участка коллективо В. Т. Мелидерово кулгалдеча шолагIча промысла коллективо.

А. ЧУРИЛОВА.
«Горскнефта» НПУ планови отдела инженер-экономист.

ГIАЙГIАНЕ ВАХА ХIАНА ВАГIА ЗВЕНЬЕВОЙ?

Хьувкъам чуэц воавелча мара дагалохаш цхьаволча ахархочо, шийгара даьнна гIалат, шо мела хилар. Из дагадохийт эсалча хьувкъамо.

Кийтта моттиг нийсъелар дIахьача гурахьа Наьсарехьа. «Экажевский» совхозе а. ДIайийнарел дукхагIа я ала-йиш йолаш ялар укхаза, 800 гектара тIара чуена коартолаш. Дукха дийнар совхозе а района а мох-лаьна.

Баьнаш хукха дар: кулгалхоша лертIа къахьегам вIаштIехьа ца баккхар, догIаш, дIадийна фу эсала хилар...

Из тIехьара бахьан сона хетам керттера да, хIана аьлча Наьсаре уж гIулакхаш ньалха лац. Цхьа сатт вай укхаза хувцалеш чуэнача хана: «ХьогIайоагIача бIаьсти лаьттагIа бола фийг миита курргба-хьогI», — балаш из Iана вахалахьа Баламбо йохайуш. ХIаьта дIалахача гурахьа цIенхаштта чIоагIо йир укхазарча бехктохкамерча вахаш шоаш цу бIаьсти дIайийна во хьувкъа коартол кхы дIа ца е, аьнна. Кийтта да а дар из.

Шерра-шера укхаза дIайиш хиннараш цхьан сортах коартолаш да.

Лаьтташ кIаьдденнах, хьоанах дIаьхай кар, кхы хIае йиш яц вай лаьттанна тIехьа кхача коартол, — йоахар цу совхозе цу хана хиннача партийни отчетно-хоржамий собране къамаьл даьрана.

Цу дешашта чIоагIа раьза а волаш къамаьл дир собране хиннача республика юртбоахама министрав. Илзахин. Дагарзалаш цо яьхар.

— Шун совхоз вIашагIйоллача хана кхою керттера культура коартолаш а хургйолаш еллар. Хьалхарча шерашка дагадоагIа, гороз Грозне баха нах ценбахкабар ваш сой дукха коартолаш Iожхуьхьаш. Укх шера — (1967 шу — И. З.) сурт хувшадар. Наггахьа мела аргIаьзар нига цун машин.

Бахьан. Йоахар дIахо министра, шоаш шоаьта гучальнад. Укх шера дешз хьалха хьайоала коартолаш мара дIа ца елаш шоай лаьттанка: цу пайда эцаргба, ваш. Цкъа-дале, цу хана хьаьнна коартол дукха еагIа я аьхьа. ШоалагIа-дале, лаьтташ ашаш юкъе мухь а дола шоалагIа бола хьувкъам хкебе мегаргйолаш.

Кийтта дар гурахьа дийцар. Iа чакхдаьлар.

Сона хетам укх шерара бIаьсти даьлаш хIанз санна кхаьрьаца хургьяш Наьсаречул ваха, хIана санна хоз кIираш ухийтаргхи цо дIахо йолча хана. Ахаркой хийча бий хьажа даьхкача санна дар уж аьахха хоза денош.

Тхьайса балацар мвьсаркой. Ди дезаш дукха хийчон балхаш дале а шоаш кIанзарчоа аьча Iалашонца арабаьлар. «Экажевский» совхозе иттара хьалха [illegible] тракторпотаьрех ва цигара звеньевой Барзиихоев Висангира. Ший 55 гектар хулача участка тIа хIара гектара 300 центнер йола хьаьга хьйоала коартолаш кхее дьрхIад цо укх шера.

Цун участке хилар со цу вахехьа дийцача дIайхача денешка. ХIанзалца лаьттара гIийтта «бIаьстан» Iы сецадр: ховьаденнадар лаьтташ. Кхо трактор йоаллар Висангире участкера зоба шдоавиш, лаьтта кIаьддеш, хийчдеш. Хоанча моттиге уж цун кха — Экажъюкъгий-Юртара СурхотIа бодача хагIа вахаьа лаьрва оагIорахьа.

Цига латт лаьттах еза коартолаш зераь Iай хаьхоча отталь «вагончик». Цу чу наьIар Висангиов чIенг хьал я аьнна, уйлане ваха. ТIехьагIа гучадаьлар цун дагахичар.

Гурахьа а, укхо социалистически декхар тIаоцача хана а дIаиаогIа лехараш хьалха хьайоала коартолаш ер. ХIана тахан ер кхай тIа дралевнидува тIехьагIа дIае яхараш дIалахача шера совхозе чукйина дIамийта, кхоаш байа, бурилгаш а, нагачагахьа мара «нийна» йоккха коартол ца нийсаян.

Шин шера юкъе нийсенная звеньевой. Уж дIае лац, хIана аьхча фута хьежмийн хургба хьувкъам, дIа ца йийча валац: хийчаь улла лаьтта доаргIа, ха дIагIоргIа. Дета хац дале а кхо гектар совгIа хьатта дIайийра цо уж.

ТIаккха коартолаш дIае йолалейай дьвна хьежа нах а аха болабелар. Доахча дIамаш раьза бар уж, бахьа дIаюв коартолаш бIаргайча кхоатой хестадова. Я а анар цара юкъе цагтаьа мара дIае мегаргйола коартол. Фу дерга на хоаш кха йистта Iо а хайна дукха вахIар звеньевой.

«Шо хийча хиналаш, кIезигча сабар а дергла аз-и», — аьлча санна цIаьхха хувцелор цу бийсана за. IуйрийнIа со хьогIоттача (21 февраль) совнча аьно хьайдаьлар Наьсарен ареаш.

ХIаьта бIаьстан балхаш дIадоладенарг лархIа мегаркелаш да райне.

ТIаьха Висангире, фу дIадоргIа цо ший хоза хийчдаьча лаьтта?

...Совхозе дукхача бехктохкамерча мехаг, специалисташка хийтар да из доп. ЦаI корабинеер цох лаьца тенсане хоп дун. «КIилашкахьа малнин лхийтай тахан, хаьш дац из йиза йоагIаргьа е хьеса йоагIаргьа», Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза новкъостал дергла аьнна тхома—ховрга-кха», «Чурмаса мм сагг вахийтав коартолаш йий хьажа. Я-м йоах, ховргIакъ»... Кийтта да душ дола доп.

ДIадахача шера гуйрана совхоза кулгалхой шоай дош цIензаштта кхоачашде гIертача хана кхыче республикера оза йоккхий дика хьалха хьайоала кхоазакха гаргга тоаш мара дIае мегаргйолаш коартолаш из цу бокхача боахаме. (директор отпуске ва).

500 гектар лаьтта за укх бIаьсти хьалха хьайоалача коартолаша укхаза дIалаца деза. Нагахьа санне хIана кулгалхой оарцагIа ца боале Висангире иттараш санна йоача «бурилгаш» дIа а йийна доалдерга ва.

[illegible] ЗАНГИЕВ.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДУХЬА

Цхьа бутт совгӀа ха мара йоцаш Грозненски горпищекомбината болхлошта эгтара лоархӀамегӀен беккамегӀен йола ха хьаттӀоотта. ДӀайолалу керда сезон. Укх шера мелкорознични базе квас доккхаш хургья 30 точка, соакха хинначул 10 точка дукхагӀа, хӀаьта хий доккхаш хургья 160 совгӀа ларек, соакха хинначул 15—20 ларек дукхагӀа. Царна маларна квас, хий, сироп Ӏалаш ду комбината болхлоша. Корта бохабеш дерна маларша квасе арахеца цехаш дукха хӀама ца дишаш кийчъеш кордача сезона.

Комбината цхьайолча цехашта дукха ха йоацаш реконструкци яьй. Цу бахьан долаш цехаша арахеца продукци дикка дукхагӀа я. Масала, квас деча цеха реконструкци ялехьа дийнахьа арахецаш хинна квас итт тонн мара йацар, хӀаьта хӀинц дийнахьа цига арахецаргда 20—25 тонн квас. Корта бохабеш долца маларш деча цехе болх бе йоаганийча цорьача лине торо хилийтай къахьегарш оьсарле дикка лакхъе. Хьалха дӀахьача хана сахьата эзар совгӀа шуша да мара арахецаш ца хиннача, хӀинц, из лини болх бе йолаенча дена, цига арахец 2000—2300 хи шуша. Цул совгӀа керда лини болх бе йолаенначул тӀехьагӀа кхычахьа балха ваха йиш йолаш мукъавальар 12 болхло. Цу гӀуллакхо пачхьалкхенна шера бу пайда эзараш соьмаш ахча да. Гуш ма хиллара цу мероприятеша [illegible] тӀедолайтаргда къахьегамхой хьашташ дикха кхоачаде.

Укх шера зефир яха конфеташ арахеца цеха коллективо арахеца продукци соахкарчул 200 тонн дукхагӀа хургья. Уж бехктохаме декхараш да. ХӀанз цу цехе а реконструкци е кийчаш йа комбината болхлой. Цул совгӀа хийн квасе дукхагӀа арахецара укх бетта дена бӀаьстанни ахкани беттаншка шин сменах болх бергба цу пехашка.

Миттан доарӀаде мероприятеш чакх а йоахаш, хьинаре къахьетача комбината болхлоша доаха къахьегаш телаш а лакха ха. Планах дахрхӀачул совгӀа 10 эзар соьма дахьа продукцена реализаци а ей, чакхбаьккхар цар дӀабаха бут. Укх бетта а дахьалийтац уж къахьегаш тен паш. Цин декада задани чоалаша кхоачаьяьй.

Доаха къахьегама телашка денгара денга совцувлара чӀогӀа лоархӀаме за бола ниса бӀаштӀехьбаккхар. ХӀара бутт чакхбоалача хана итогаш ю дахьтача толамий. Хьалха даттача цеха коллектива комбината карарабара тела. Ше байрахх хьожаш. Цу коллектива опыт шерра дӀабохайт кхыча цехий коллективашта. Укх шера из Ше байрахх карара ца йоахийташ лелаш Шестапалова Александра Ильиничча керте латтача кондитерски цеха коллективо. Цига массаре къахьегарца белгалъаьнна н. ни. Мирошниченко, Миловашова, Абрамович, кхыбараш керте латта [illegible].

Цхьабакъда, доаха къахьегама телаш лакха дале а, цхьацца кхоачамбоацарш а хийцаш цар болха йоагъе. ХӀара дийнахьа комбината арахецаш хан 4—5 тонн персяний хьовла да. Торговлй организаца из доткара болх дертӀа дӀаштӀехьа из баккхарах лупна йолах доархӀача хьесапе реализаци е дӀаштӀехьдаланц комбината коллектива. Дукха за йоацаш цига арахеца йолаеар болний, хьачий, персий, зефир яха корза шоколадаш. Из продукци маьха чӀогӀа дӀаоцаши хоттаии яр. Каклодаьтта аха бедал кхачаи промышленноста Министерства шин ханнахьа ца хилийтарах цех болх ца беш латта цацахк бут ба. Цо бахьан додаш цига бола беш хӀаьна болхой [illegible] тайп-тайпара баккаш [illegible] ба. ХӀаьта хӀара дийнахьа арахецаш хиннача 100 килограмм гаргга шоколадаш арахецаш. Уж хьара доархӀа спиртаца кийчъеш, баланоцара [illegible] тонн совгӀа болаьр [illegible] [illegible] царна доархӀа кийчъаьь коробкаш а продукцега сатуьсаш санна латташ я. Уж а кхыдола а кхоачамбоацарш чӀогӀа Ӏатвъед производство. Производство нийсду уж кхоачамбоацарш [illegible] да а дахьа болх тоабича комбината коллективо доаха къахьегама толамаш [illegible] хургда.

Б. КОСТОЕВ.

А. М. ГОРЬКИЙ ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРА ХЕТАЯЬ САЙРЕ

24 марте Нохч-ГӀалгӀай писателий Союзо А. П. Чехова цӀергӀа библиотеки кийчъаь сийлахь-воккха пролетарски писатель А. М. Горький ваь 100 шу дизара хетаяь литературни сайре [illegible].

Сайрийна аьх сахьат двоаллаш А. П. Чехова цӀергӀа библиотекий лекционни зал хьалъюз сайрене дахьа лаца баьхкача писателаша, артисташа, хьехархоша, студенташа, кхыча нахо.

Сайре хьаела Нохч-ГӀалгӀай писателий Союза председатело Р. Ахматовас. А. М. Горьки вахарах цун хьоллами всрца [illegible] ба ца.

Цул тӀехьагӀа Х. Нурадилова цӀергӀча артиста Хуцаев Ахмад Ӏаьлас А. М. Горьки язьь «Буревестник» яха поэма еш.

Дош ду Ерригсоюзни писателий съезда дахаьашкхоча Мамакаев Махьмада. А. М. Горьки съезде цигӀа бӀаргагвазаи ца дийча пьонаьлахи дувц ца.

М. Мамакаева пьонаьл йиста дахьча М. Лермонтова цӀергӀча драмтеатра артисташа А. Л. Лысенко Н. П. Хирнова «На дне» яхача Горьки пьесах йоаккхара Радела мерда отадьча лостановка тӀера дакьа хьоах гулбенацаца. Цул тӀехьагӀа А. М. Горьки «Гривенник» яха дувцар доаш театра артиста Е. Иравницка.

А. М. Горький цийна бӀаргаги доахи Советии писателашта поэтешта хьалхашца ца оттадьча кердача декхарахи дувц поэтапоэзааа Ерригсоюзни писателий цхьаоаргӀча съезда дахаьашкхоча Н. Музаева.

Н. Музаева тӀехьа трибуне тӀа ваал Х. Нурадилова цӀергӀча театра артист Хуцаев Адам. А. М. Горьки творчески балха 40 шу дизарца дувзадена сийлахь-воккхача писателага С. Балуева язьь пьеасо-очерк [illegible] ца.

ТӀаниха Грозначча вароперта библиотека заведующа Т. С. Алексеенноо А. М. Горьконна дукхагӀа беза хилла «Йоӏи Ӏоашала» яха фильм Ӏ[illegible]. Сайре чакхйоаллаш А. П. Чехова цӀергӀча библиотека йоахкагӀа йахча библиотекаса Снегирева Валес А. М. Горьки литературни ахалламах лаьца обзор ю.

С. ШАДИЕВ.

Дикача бувзама беркат

БарзӀ шу да Асланбек Шарипова цӀергӀча нефтемаслезавода коллективанеи Андреевски долинерча № 35 йолча школа хьехархойн дешархойн коллективачеи юкъе шефски бувзамаш хоттадецар. Юкъарча юкъарообразовани школа болх дӀахо тоабарах белча социаьна дувзадена хӀинз кхы а йокагӀа чӀогӀаьуш доагӀа уж бувзамаш.

Дешз багӀача кагирхошта хьеларш уж Ӏомабараш гӀулакх шелай коллективай хинна ца Ӏеш, ерригача общественноста, къаьстта а школашта шефал деча прекрасний коллективай гӀуллакх да.

Миштад № 35 йолча юкъевча школашара тха бувзамаш? Фуд тха шефства доаццар?

Завода партийни организаца, комсомольаша, ерригача коллективо хьетаду школаш шефал леладе — из цул дешара процессе а ремонт а материальни новкъостал дар хиннача ца Ӏелга. Шефал лелаьар — из тхона пехтаргахьа, эгтара а хьалхагӀа школа педагогически коллектива [illegible] ба беккъонна бола, техникара, къахьегам дукхабаза, [illegible] [illegible], клейни чӀогӀа бола, [illegible] а бола шоай Даьлоа поэтаралла алфе новкъостал доттадала да.

Цу гӀуллакха тӀабарвабен йовкка болх чакхболх ахха. Фуд кхы яр?

Ишта-дале, оаха школа дешара классаш цехаштен установкашта тӀачӀоагӀаьяй. Цехийн установкаш коллективаш завода ерригача коллективана кьалашка бехктохаме а 1-ча классагара 8-ча классагара кхаччалцарча юкъагӀа дешарагӀераш дисциплина йолаш, дешарах кхеташ, знанеш лахкъеш хилийтара. Иштта цу цхьан дешархошта хаяш шефал леладар установка е цеха коллективага кора дукхийт шефал леладараш эгтара хала дешара тайнача гӀоне дийша баланк бовзаш а ишача моттига царна гӀо деш а хила.

Йоккха уйла тӀаухийт оала культурно а кхетама гӀулакхаш чакхлахара. Тха завал а хьина дӀаеттал 1-гӀа сентябрь. Ерригсоюзни пионерски линейка, дружинай официаш, чӀехьара фурата гургалла цӀей дапош шефал дешарна цхьана чакхдоачилга.

Дешара цу чакхлаллаца чакхбоал шефал долча классашка бу болх. Бакха формашки методашки ерг-ерга, хӀара группаца цхьа къаьстта, цхьабакъда, дукххача тайпаст ф. ХӀара класса шефаша классии кулгалхоунцеи дешархошцеи цхьана уггаш культурно кхетама гӀуллакхаш чакхлахара планаш. Уж уггаеш терталу дешархой мел ха яьина ба, цар сонца беван ба, уж гӀуллакхаш чакхдаьха малагӀа торонаш я.

Дешархошта дӀабова завода дикагӀа болх пах, цар болх, цара кхарагӀалийнараш, гучалийнараш. Тха завода хьалха латтача болхлоша дешархошта кьалчашка беседаш, докладаш ю. Иштта дешархошта хӀабабьзаб Социалистически Къахьегама Турпал Т. И. Летковская, горсовета депутат А. М. Воловина, дикагӀа бола операторан Н. Д. Ревина, Ваниев, вежарий ТюрингӀар, дукха а кхыбараш. Беседаш дӀанагӀбеттабьаара дӀа. чӀоагӀлу цхьана школьни тоьаех йола стендаш, выставкаш, кхыйола дешара пособеш кийчъярца, установкаша арахецача мехкдаьтта продуктай коллекцеш ярца, альбомаш кийчдарца, дневникаш тӀеи журналаш тӀеи йоазонаш дарца.

Завода коллективо школанга стендаш, выставкаш, кхыйола пособеш кийчъеча хьаь Ӏац новкъостал. Дукха ха йоацаш дешархошта дийхадар шоашта «Зарница» яха Ерригсоюзни довзар чакхдоахаргашна дахьа дешара [illegible] фарма кийчъе новкъостал делга. Из хийнар [illegible] латт.

Цхьабакъда, хӀаьта а эгтара йоккхагӀа бола уйла чӀаухийт оала къаьст-къаьстча дешархошта шефал дара, хӀана аьлча, бӀарча хьалийна класс дешарах кхеташ хилара, боашм тӀехьабуса ахьа-шинь а массехи дешархо, «хадабараш» аьар цӀи йоакххаш берам-хилараш деххау. Царах цхьабараш дешарах ваца кхеташ ба, вокхаш [illegible] кхеташ боллашеха а ца дешаш ба. ЦкадагӀ, бараш [illegible] хилар [illegible] дукха [illegible] хьагӀа а йоса, тӀахьабиса ба. Цу тайпарча дешархой йовкха торо ю. Шефаш каст-каста царех беттал. Дешархой тетрадашка, дневникашка хьажаш, хьехархошцарӀ-гӀатара, дешарал ца кхеташ хилара, захитехь лакхашха дешара бахамаш гулаш.

Шефаш дай-наной собранешка кул. дешархой бахача ух, цар даьи бузаш доттабу мелчачча борий [illegible]. Хьехархошца [illegible] хьайт дешархой [illegible], дешархойш доаха хьадар, довр болгаш а делаш. Дисциплинаш тохаараш, дешара тӀехьабусараш леладе тӀабеx, царца беседаш ю, царга профсоюзни, партийни собранешка шейта карагӀдувааралла а шоай кхоачамбоацараш а хьалувцийт. ХӀаьта цу дешргех беркат а дувл.

Укх тайпара ма цхьа масал. Романенко Эдуарда 5-ча классага хийчалца во дешаьар, цхьабакъда. Оча классе дешарна дахьагӀийта. каст-каста шорш яха вахьар. Техника кулгалхар на шерагӀа шаллла а лоадаш шиоцерча заватоьта кийчлуш ца хилар. Да-нана балха долар, хӀаьта из улица мехе довзаш хулар. ТӀаккха цунга хьежалга, цуна новкъостал делга тӀадилар дикача оператора коммуниста Николай Ковина. Юххьанца цийна тела задании кхоачанкъара тӀера воашаш, вахагӀертаи, тахьаза шин шеф Ӏахаре гӀерташ хилар Эдуард. ХӀаьта тӀехьагӀо, шийна шекалар дахьа кхета а хаь, дикагӀа дешар хьалхача во кьавьхала а йоллаш 8 класс йистеъаьккхар. ХӀанз из юкъерча образовани а йолаш, цхьан артиллерийски дакъе шин тӀема декхар кхоачашеш ва, хӀаьта командоване дукхадаш хоставаь а ю.

Цхьаьккха а да масал. Ший хана хьехархошта а, дешархошта а, шефашта а ше дукха хӀорлавайтавар Грачев Толика. Из школе вота мегаргволий-хьогӀ яхо дош а дарбьоалаш. Педагогически коллектива а шефаша-болхлоша а цхьана кхаьь шера бекиза болх бир Толик воттаволаве. Из бахьан долаш по а кхка йистеъаьккхар 8 класс, хӀаьта хӀанз заводе слесаралла болх а беш, болхлой кагирхой дешара 10 класса воша а марӀаш ва.

Цу тайпара масалаш кхы дукха а да.

Дешархошта хов шӀей деазош в четверть йистейоаллаш шефаша шоашта совгӀатаю дахаргодга. Цара-хов Садовьев дешара ваца халарах четверть йистейоаллаш цуо арифметикаш шинь йоага, хӀаьта Игнатова Танис 5 урок лоацагӀ-витала белгалдаккха уж бекурфеаналга а.

Дешара цу йистедоал. аьла тьатӀаевт, Цхьабакъда, шефий болх хӀаьта а саиаш. Альхий кхы бакъ бе шефанна бе безар — шоаш шефал леладеча дешархой сайдарийса а пайданагӀча тайпара а дӀаштӀехьдаьккхарда йоккхо шр.

Школе а дешвуправлене а шоай бола болабу берий кхетамхьама. Хьехархошца шефашеи [illegible] а дош, бераш спорта доцараш чакхдоах, уж Ӏам тӀа дукхна а вагӀаьарой [illegible] а ух, волейболах, футболах, баскетболах лоа. ХӀаьта цу тайпарча балко лерга ма белийта, дегӀ чӀоагӀдалийта бараита новкъостал деш халараша совгӀа, цкьалл шоашта карагӀдуларана цар ший дӀахоеш, бекхагӀарча хьалхенца шоай сий дешх.

ХӀаьта цу дешргахо а школанаш заводаш шиъерра доттагӀал гальиа дикагӀа тад а ца дей.

Бераш шоаш хьал ме кхуа, тӀатӀа йокагӀа доллача керда мелдолчоа тӀаьххуммагӀа хул. Дешар эгӀа йолаш цхьа заводерча комсомольски политпросвещено сета занятеш йолча ахька хиевар. Царна чӀогӀа езаьар уж занятеш, мул тӀехьагӀа политкружоко деша шоай безаш хилар а дьар. ХӀанз школе болх беш а «Кругозор» яха комсомольски политпрсвещени кружок. Из чӀогӀа дешаххой безам тӀабаха а йоахаш а а хӀанз. Кружока пропагандист ва КПСС члентала кандидат, завода комсомола комитета член, мехкдаьтта института сайрен отделене студент волча тха 5-ча разряда слесарь вов, Пенбельвеи Виктор. Шеко йоаццаш да цу балхах а дика беркат дувлаьга.

Балха формаши методаши дукха я. Цхьабакъда, кхоачаде дерхӀар наг ца — из да школа чухьа чӀоагӀагӀа знанеш Ӏомае, довам чӀоагӀбе, бакъахьара оамал Ӏомае, къахьегаш, производство дукхачараш тоаш кагийча ваха мехкараштен новкъостал делга. Цо алмаин ким мехкаръан дӀахо уж кхетамца кхебара гӀуллакха.

Н. ЕФИМЦЕВ,
А. Шерипова цӀергӀча нефтемаслезавода партнома секретарь.

В. НОРКИН,
ВЛКСМ комитета секретарь.

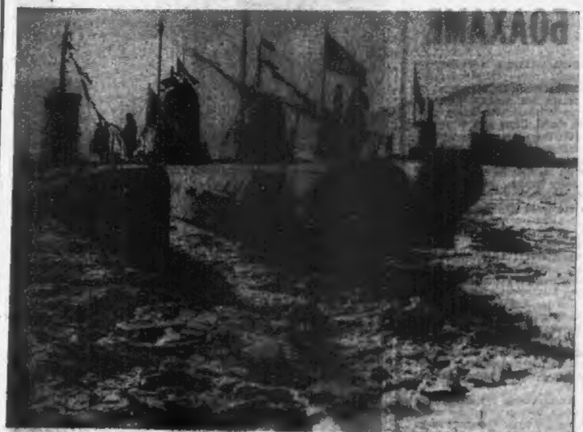

КРАСНОЗНАМЕНИИ ТИХООКЕАНСКИ ФЛОТ. Лоа тӀаухача гурнаша готъяь юкъеарзалий бутта аккатени. Пирсашка латт ха кӀалгӀоала лоала йирса лаадаш. Дуккача событей толаш хиннал уж-бердаш. Укхалара гаьйарча походашка кках за бӀал гӀоала лоз йирса немаш. Укхаза тӀайбаьб дуккхача бетташко походаш а вь мхабаьхка маракаш.

Н-сии дакъа подводникий шӀей да. Советски пачхьалкхен оборонии низ чӀоагӀбара гӀуллакха юкъе доаккха дакъа лаьарах, тӀемсы политически кийче оча толамаш дахарах, вердагӀа йола чоалладе тӀема техника карагӀзарах СССР Лаккхьарча Совета Президиума Указаца ТӀема Шича Байрахха ордено сиинай цар дакъа.

Сурта тӀа: Ӏай кхин бе лахачара боле юхадоагӀа хи кӀалгӀоала лела лоаа.

Ю. Муравин сурт.
ТАСС фотохроника.

МИНСКИ КОНСТРУКТОРИЙ КЕРДА ПРОЕКТАШ

Минсии № 3 йолча лаьрхӀача конструкторски [illegible] проекташ уттаю автомобильни промышленноста предприятешта. Укхаза дӀаштӀехьаьлача проектах хьалъяй Минскии Белоруссии автозаводаш, Запорожски моторни, Кутансски автомобильни заводаш, дукха а кхыйола Советски Союзе йоаккхагӀа йола предприятеш.

ХӀанз бере технологически отделаш шин автоагрегатни заводо проектировани дӀаштӀехьаьллиха йолааймай. Цар кийчъергья города Тольятте хьалбеш латтача Ӏаьльмате йоаккхача автомобильни промышленноста гӀоргсо заьа комплектующи уоллаш деталаш.

— Цу заводаша Волжски автомобильни комбинат йизза Ӏалашъергья фен даьттаи фильтраца а энергтоьа. торпашца а, — дувц СМБ-3 коттргарча инженера Борис Харецц. — ЗӀамигча гайкашца: Орловски областа Ливенскии Разански областа города Скопинии хьалье белгалъеай уж.

Хьалъе балгалъеш йола предприятеш оасарле лакха йолча автоматически линешца кхыметтан гӀонна йолча операцешна а тӀехьа кулгчаара бу болх бӀала а ца хилийта тарен дукха цорогача механизаци средствешца кийчъаь хургья. Цар хилийта анарга хӀа лакха сосаре — минуте 25 издели. Цу гӀулакха конструкторашна хьакьетта шоай тайпара технологически процессаш дӀаштӀехьаьдаххига кьарийц. Шиже а предприятешта цхьанцца продукци арахецца ере 1969 шера.

Борис БАТАЛОВ.
(АПН).

Миштта кхоачаду социалистически декхараш?

ХӀАНА ДОВ ӀОАХАРИЙ?

Совхоза МалгӀобека района «Ингушский» совхоза жа лелаераша дош деннадар хӀара бӀаь жийна тӀехьа планах кхебе безар 85 мара боацача 105 Ӏаьхар кхебе. Шоай торонаш тахка а тела тӀамйцар цар из декхар. Цхьабакъда, тӀамйна социалистически декхараш цетташ плац а кхоачашъе магаьар жа лелаерашта. Планах хӀара устагӀанна тӀера йикха евар яхо килограмм йолча 1,7 килограмм мара далайтар тха, хӀаьта хӀара бӀаь жийна тӀехьа 56 мара хилийтар Ӏоахарий. Из бахьан долаш дукхьал жа лелаечоо боахаме 66,7 эзар соьм зе дир совхоза. КӀезига дац из.

Миштта кийчо лъар жа лелаераша, специалисташа укх шера жа Ӏамгара лахара? Совхозе йоагӀача тайпара кхоар из кийче. Вортьар аьлча, жена хаьа тайп-тайпара лоакъар, силос, йол, ахат, кхьавола дакъар Ӏалашъяьхар укхаза. Цхьабакъда совхозе Ӏалашъяхь дерига лоакъар фермашта юэ хьатӀоалаьаш. КӀезиг - дукха хоттам тела моттиг нийсъелача фермашта лоакъар тӀада йиш йоацаш бус — во да хиалъаш. БӀала из дене а мел доккха зе хул совхоза дена - дена хӀара ферме лоакъар тӀаесаш тракторан лелахарах — централни усадьбана гетгара гаьна яй уж.

Дукха ха а йоахаш жа даьккхи дитта. Миштах ма гӀулаьх? Совхоза йоалӀ эзар устагӀах бамиа бовше 3,7 эзар ба. хӀаьта 23-гӀа март тӀалкхачча дахарах 55 процент [illegible] ю. Эттара хьалха со [illegible] шолагӀча отделене ферме. ЙоккхагӀа йолча чабана Алероев Ӏаьмуддина гӀулакх деча Ӏулаца йоъзӀ бӀаь совгӀа устагӀа ба, цараш баьнар — 627 ба. Жа дахкара кавнацц дӀабаллелча дена хьахиннача Ӏрахарах шоавтаккен дах бенааб, дахайтта устагӀа естбьанаб, хӀаьта гӀалал хӀаланнсар бехьаи лоадар нхайтта устагӀа бойнаб. ХӀанз нийсденнад из гӀулаца, аьдна дикагӀа хаьттача, дӀалала лайн а дац, Ӏоахарий, ахаш дарий де туташ цар вониахагӀа лела жа Ӏу А. Алероева.

Ӏоахарий дов а, жа гӀеьал кӀалдасара, оттлуманш хилара бахьан гучалльар дӀатехкача. Жа лаька делаелаллаеьь оттальча графикага хьежаш кхаьбадац уж. Цо бахьан долаш даьхачуз тӀехьагӀа цоалай дӀальяс, хӀаьта Ӏоахараниа ац шуьв тоьоц, жена чепна лаьар хул. ХӀаьта лахар кийттачух а тӀехьагӀа дӀалуш дола доакъар доак хена. Из а девнга дац. Хан-хаиахьа хьакхахьац укхаза доакъар: йол, силос. ХӀаьта цхьанцхьйола хана тӀамхуьаа силос брица йолаш хул. Иштта ар тьюсоганӀча марте фермерча жена ейи силос.

Цу тайпара хьалйш дулча ферма жа лелаерий дӀаштӀехьдергий тӀайина декхараш кхоачаце? ХӀаьта декхараш миттта да: хӀара бӀаь жийна тӀехьа 112 Ӏаьхар кхебе, хӀара устагӀанна тӀера 3,5 килограмм тха дакка. Воаца аьлча жена тӀера тха-м хӀаьнсе а ӀолегӀаш латт. Хьагуча сурт планах хӀара бӀаь жийна тӀехьа хадо дола Ӏоахарий а кхоле дӀаштӀехьдергиц укхаза, тиаш хӀара устагӀанна тӀера планах доаккха деза тха доакхе а.

ДикагӀа деш воккхагӀа чабан А. Гарданоев волча кхоалагӀча отделене ферме эгтш хьаниш а. Укхоазарча 747 устагӀах 363 устагӀа бахьаб, дерига хьалгӀоне Ӏоахарий 339 ба. Делгалде воай 49 Ӏаьхар Ӏабешие а бенна бахь хилар, цхьаь итт устагӀа естбалар, пхийтта Ӏаьхар Ӏобаьчул тӀехьагӀа балар. Во за укхадара хьаьм. Доргага дакха жа а Ӏоахарий а дӀаргача дьхаш жахарс кудеаац — шорна чӀоагӀа хье я цига. Доакъар хьаньльа хьатӀа ца кхаьхарах Ӏоахараша шура тоьаш. Цул совгӀа уж. чувоахкача помещене тховаьх ладар чуух. ДогӀа дийхха моттиг нийсъелча веадьанца арлакха Ӏелаш хул помещенечура хий. Цу дерригехь дьхьоах хӀара бӀаь жийна тӀехьа 100—106 Ӏаьхар кхебе дьина шоаш дена дош жа лелаерашта дийлейа хилар.

Цигара ваьлча со лахар кхоалагӀча отделене ферме. ЙоккхагӀа волча жа Ӏуно Алероев Мурада лелаеча Ӏулаца 732 устагӀа ба. Кьхча фермнкарчул дикагӀа дац укхаза итта хьалаш а. Цхьатарра кхоачамбоацараш да масса а фермашкара дараш. Иштта, цхьайтталгӀча марте Ӏодаьча Ӏоахарашта кӀалхьаркар ле ча делалдар укхаза. Хадалоа лоаттаьелча жена силос, йол. Иштта, со укхаза хиннача 23-ча марте Ӏуйрийна жена йол евацар. Цу тайпара кхоачамбоацараш кадакна нийслуш хиларах 33 Ӏаьхар бениаб укхаза, остбьанаб 22 жий, моцал а даларах а кхе лоалелья урс хьекхад бийтта устагӀанна. Цул совгӀа такан - кхоана ахаш гӀелал кӀалбиса къаьотабаь хьогӀоатта доал доашаш бекка а бахьана а шуу жий лиы а бар улаш.

Отарашка хьажац чакхваьначул тӀехьагӀа са лоаца кхьовьл хилар совхоза кхотеча зоотехникаца Ж. Шопшеца. Сайна отарашка хоалнар из шийга кӀадийцача дукха шо боалаш вацар из.

— Жа дов, — аьлар цо, — чорпа лазараш хиларах, хӀаьта Ӏоахарий доа лазараш хиннача, моцал кӀалдисача новкошшара шура тоьаш ца хиларах.

ХӀаьта цо дьахкха дош алаизар жена зоовотеринарни гӀулаьх зертеӀа ца лоатталарах. [illegible] хӀара фермина хадданц тӀаова дӀаштӀехьа ца лалрах.

— Ӏа гуча мел дахха кхоачамбоацараш долаш да тха боахане. — аьлар совхоза директора мех. Гетагашева, — цхьабакъда, дӀадахача шера са санна зе хургдац тха боахана жа лелаелараx укх шера.

Ӏаладахча шера геттаро ца ието хьалаш укх шера хӀезиг - дукха телахарах кхоачамбо йиш ац, уж ца нийсдалийта шоай торолаш хилча хӀаьна а.

М-Р. ПЛИЕВ.

МЕХКДАЬТТАХО

Тоьал къахьегам бойла вар Ахильгов Махьмад «Малгобекнефта» НПУ буровой комсомола горкома путевках балха воагӀача хана. «Караганденуголь» яхача комбината шахте массехк шера болх беш Ӏаьхенна хӀора йоаккхаш хиннав из. Цулухьа МалгӀобике дӀакхаьчача вӀалла халла а хийтадар цунна шийна бонна болх. Глиномешалкана генатчеца заправка е бола бедар цунна. Дийнахьа 30—35 кубометр утяжелитель вӀаттӀайоавккхар Махьмада дегӀа дукха хала а ца хеташ.

«Дукха садийттача салтечох ниарал цкинав» йоах кицо. Ший декхараш кхоачашдешие а буруъ деттечун гӀонча специальность карарзаш Махьмада. Ший новкъосташца цхьана 4 скважина буруъ тӀехар ю, йиъеичура мехкдаьтта кӀеж а тохийташ.

Цкъа мехкдаьтта промысле кадараш ца тоьаш моттиг нийсъелар. Цига балха вахара дийхар партийни организаце комсомольцагара. Промысле цо дукхагӀа ош аьлча цитача балха дӀаваха рьаьа хул Ахильгов. Промысле дикагӀа болча мехкдаьттахоша В. И. Машецияцшея, И. А. Хоминовцен цхьана къаьхега йелалу вӀаьмига саг. Опыт йолча мехкдаьттахоша цунна новкъостал ду оператора специальноть карарзаа.

Балхах дика кхеташ волча вӀамигача сегу начальай стаканашта ремонт яра гезал цкн бетта карарзаю, мехкдаьтта декхара технолонн Ӏемаю. Мехкдаьттахоша - ветеранаша кхоалагӀча разряда оператора квалификаци лу цунна.

Иштта хилар Ахильгов Махьмадах мехкдаьттахо Советски Эскаре гӀулакхе а хиива цӀаьенначул тӀехьагӀа. Советски Эскаре воллаш шийгара гейтача захолах, кийдаверча гӀуллакххех теааа дела а цунна командован тийнна поощренеш, комсомольски болх дика лелабарах ЛКСМ Украина Центральни Комитета сина Сийлен грамота, иштта кхыдараш.

КхоалагӀа шу да Махьмада промысле болх бу. КхоалагӀа хорж из комсомольцаша шоай секретаралла. Ахильгов керте оттача гӀоне тоабеннаб промысле комсомольски болх.

Спортивни секцеш а кулгаллде саг воалаш ецар.

Укхаз накъавальар Махьмад. Футболашт волейболахи 2-гӀа разряд ар цун. ХӀаьта футбол оаш дукха кагий нах бар промысле.

ХӀанз Ахильгова вӀашагӀъехлача футбольни волейбольни командаца районе шерра призови моттигаш йоаххаш хьайкагӀа. Кубкаш, грамоташ, вымпелаш, иштта кхыйола спортивни трофееш Ӏайний цар.

Шийгара хьекхаш а телаш дикача гӀулакхашка кагирхой сарагӀболх Ахильгова. Дай-нехха тӀон хиннача хана дена дахьттана кӀала [illegible] мехкдаьтта турбаш хьахха вай аьнна массанел хьалха предложени енцар из вар. Соахка цун предложеннехк километр турбаш лахттан кӀалхара хьабьхар комсомольцаш. Цу турбах пайда эцарах 4,5 эзар соьм кхедир промысле.

№ 141 йолча установкана мехкдаьтта провод йиэпа евара хайна безбе а енна-шийгара зикаш лаиа новкъостал де вера из. Цуина тӀехьа баьхкар комсомольцаш а. Траншея а аьхка ико бӀаь метр турбаш хотта Ӏоеккар цар. ТӀаккха лаӀдолаелар цар биллача «ленкъа» гӀолла мехкдаьтта.

Из бола шин дийнахьа чакхбаьккхар цар дийрхӀар кхи ди доаллаше.

Цкъа промысла мастерскешкарча пилорама реконструкци йирах хьоахадир комсомольцаша шоайга кьамарал дени латтеш. Цхьабакъда, из тоае ахча а е специалисташ а бацар промысле. ХӀаьта а ший новкъосташца дагаваьлар Махьмад.

Балха ди чакхдаьлча пилорама йолча аха баьнар уж. Махьмада шо чертеж оттайир. ХӀира дагадетьа промысла заведующеца М. Я. Паукага хоам бир комсомольцаша пилорана болх бе кийча хиларах. Доккха баркал аьлар комсомольцашта Ӏадьакхача заведующе М. Я. Паука.

Дика бу бола промысла кагирхоша. Цу хьакъехьа дукха дала комсомольски вожака Ахильгов Махьмада.

ДӀадахача шера 6 километр [illegible] [illegible] аьй [illegible]. 200 тонн мехкдаьтта довчара кӀалхарадьккхар. 12 тонн металлолом гулбир, кхьдола пайдаме гӀулакхаш дир.

Укх шера комсомола 50 шу дизара сийлене накъабаха декхараш тӀамйцах цар. 15 тонн металлолом гулье, 3 километр турбаш даьтта кӀалхара хьакха, 270 тонн мехкдаьтта довчара кӀалхара даккха — иштта да комсомольцаша дерхӀа гӀулакхаш.

Уж декхараш кхоачашдара хьакха санна ше дьоккхаш а телаш кагирхой сарагӀбоах Ахильгов Махьмада.

Ф. ТАГУРОВ.

«СЕРДАЛО»
2-гӀа агӀ. 26 март, 1968 шу.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНЕШ

Старопромысловски района къахьегамхоша 22 марта дездир Нохч-ГӀалгӀайчене Совета Ӏаьлал этта 50 шу дизар. Из цӀей дезде «Дездебата» цӀергӀча культура шагӀа гулбедаь района партийни боахамий болхлой, хьехархой, мехкдаьттахой, лераш, кхыча профессех бола нах.

«Нохч-ГӀалгӀайчене Совета Ӏаьлал этта 50 шу» яха доклад ю КПСС Старопромысловски района хьалхара секретара В. Д. Голеванков.

Доклад аьлча собране гулбенница деза цӀей дахаьала дувцаш къадоаьлашдаш РСФСР заслуженни дешара грамдански тӀера дахкашаьннав Е. В. Антонова, хьалхара мехкдаьттахочо Г. К. Шаулина, бурувдеттачо А. Е. Сушкова, СССР Лакхехьарча Совета депутата В. Д. Гашиас, кхыбараша.

Собрани чакхъяьлча художественни самодеятельноста концертага хьежар собране гулбеннараш.

* * *

АЧХОЙ-МАРТАН. 23 марта сайрийна районцентре маьшпнашка хьатӀаухаш дезтар района цхалцара болхлой, хьехархой, общественность. Нохч-ГӀалгӀайчене Совета Ӏаьлал этта 50 шу дизар дезде гуллуш ба уж.

Сайрийна аьх сахьат хоалаш вайна культура ЦӀен цӀа хьалъяра. Торжественни собрани хьаела КПСС Ахчой-Мартана района хьалхарца секретара В. Ф. Русина.

Сийлен президиуме КПСС ЦК Политбюро харж гулбеннараша.

Цул тӀехьагӀа «Нохч-ГӀалгӀайчене Совета Ӏаьлал этта 50 шу» яха доклад йир райисполкома председателе А. С. Батыжева.

Торжественни собрани чакхъяьлча художественни самодеятельноста концертага хьежар къахьегамхой.

* * *

Нохч-ГӀалгӀайчене Совета Ӏаьлал этта 50 шу дизар дездир Шелковской районе а.

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

Гергарча Малхбалехь лаьттача хьало халкъий чорхам хьалхагӀа а санна чӀоаггӀа тӀаьо хийна. Израиля авантюристически политико совсха вьгин хьоальча кризиса кхокхам кӀельдаьш бац. Доьлаьхарча Ӏаьрбий пачхьалкхашна дукхьала дӀахо а агрессе лоттаю Израиля империалистически пачхьалкхашно, кризисан кучах хургӀолча дуьнен халкъьнна юкъарча кхерамерча тӀехьнин масштабаш ишш тӀа шен а ош.

Израиля правительство цӀеьхла а кхы цӀеьхла а цӀекхагӀьехх Ӏаьрбий пачхьалкхешцьна дукъалера еӀена провокаци. Ну хьакъехьа дуьн тӀейн сенийсарах даьца Кхерамзаллен Совето яь решени тоьна а ян израильски Ӏуда укх шера 21-чу марта лаьттан тӀера а фегара а декхий низам ишье а даьна тӀаьрахой ньызана цӀеьхла а Иорданена дукъала тӀейн болабаь хиларах даьча доьцана а.

ДӀалийнача территорешна бегъе йоаццарахь аудамашц лелаву, цу моттигашна бахача нака чӀоаггӀа кевдаш ду израильски военщина.

Бохтталара гӀулакхаш чакхдоах агрессе бахьан холаш дӀалийца масса а Ӏаьрбий хиина территорешц израильски пачхьалкхена дӀашъехиййта гӀерташ. Укх шера 29-ча феврале Израиля чуча гӀулакхий министерство официально хьахайкхаьы, Синайски ахгӀайро, Газа район, Иорданегара дӀаьхьнад. Иордан яхача хиш малхбузехьара территори, Сирена Голански лакхалекаш хӀана дела дӀа «критически территорец доврхӀаргъян», аьнна. Бекъонашта дукъаларча цу латтага хьежа тӀейн соца ловаур ший пачхьалкхен деаоуь хиайта гӀерт Израиль.

Израильски Ӏаьдалаш кхы а хьалхагӀа леладелнал дӀалийцача Ӏаьрбий лаьттаьшка, цу даьхье Иордан яхача хиш малхбузехьарча Ӏистанца а бала хенеца израильски поселенций хукхача группешта мукъа телв. Ӏоехкаш латт «фермерашсантий» оалаш барий тӀейна поселенеш. Массаьна цига бахха Ӏаьрбий израильски поселенцаша карадалеш долча лаьттанашкара дехабу, цар доьлахье дӀахарахьу а хӀалакий дӀайоакх.

ХӀара деьна дукхагӀа хул ухаш болх Ӏаьрбий. Ше дӀалийнача территорешкара Ӏаьрбанца бола бахьа пах лелхабара политика делаю Израиля цу лаьттаншта аннекси кхоя уж Израиля карадтараш еша хьалаш кийчдар дукъа.

Массана раьла а водаш ООН-а Генеральни Ассамблея яь решени боьхашехьа а, Иерусалимах доалла Ӏаьрбий дакъе дӀахкралацара гӀулакхаш делаеш я Израиль хӀанз а.

США правительствао дуьнен халкъашта юкъерча сеоницзмов хьадлоашйн хиларах пайда эцаш йоалча Израиля хӀанз леладеча гӀулакхий пайан сенах латт аьлча, из латт. Гергарча Малхбоалехьера гӀулакхаш политически наькъаца къоастаделча тар ма лу лукхагӀча хаина тӀехьадакхарах, шоай империалистически условеш Ӏаьрбашта кач йохкарах, царга капитуляци яьтараш шоай доалахьарча территорешта маьга йерий лаьтараш. Израиля кулгалхоша цу гӀулакла пайда эц шоай галоаха США ше а, ООН-а Устава принципашца дуьнен халкъашта юкъера соглашенеш чӀоаггӀа телхаьш йола пачхьалкхе хиларах чарра. Вьетнаме агрессора дакъа кхоачашдеш хиларах. Гергарча Малхбоалехе латташ дела гӀулакхаш. Вьетнаме латтараш а санна, къамий-кореецукъалех боьзамашхьалха латтача цуи отрядашта хӀане тӀехь аьргсинин империалистически низам гӀертара найна долаш да.

Израилен цунна тӀехьашка латтача дуьнен реакци цизайн колониалистически политика дӀалара кхерамбе хуьнен халкъашта юкъера кхакеш духбуьлача цӀенпашттарча хьостох пай ба. Беке дала аьлча, Суэцки канал, дуьнен халкъашта юкъера канаш дела из доврхӀаьме ламмь доаба[illegible] дооштабаш 9 бутт саьгӀа ха аькхарга кхоачалахь да, хӀаьта на бахьан хозаш доккха экономически зе хул цу канала тӀа гӀелла шоай кемаш ухийташ хиннача пачхьалкхашта а ерригача дуьнен халкъашта юкъерча торговлина а.

ВӀашагӀкхийтача Ӏаьрбий Республика правительство, дика уйла дагадха а йоаца, ямальски Израильски агресси бахьан долаш цу чу лаьтта хешал канала зенгра арадаьлаш а цу тӀа гӀалла кемаш доьлаьлуга сихагӀа вӀаштӀехьдаккхар дукъа Суэцки канал цӀендара кийчча бахьар дӀадолаен ше кийча хилар. Цхьабакъда, израильски Ӏаьдалаша тӀайна процеданаш даьхарал цу гӀулакхла йоакъарле йир.

Зулам на хоалаш бил йиш болаш бац Израиля дӀахо хьош бола агрессивни цикъ. Кхерамзаллен Совето 1967 шера 22-ча ноябре Гергарча Малхбоалехьа даьна резолюци тӀа а ейна, пачхьалкхехашта хьалхашка хаьдна доккхар отрядир — дӀалийнача ерригача Ӏаьрбий территорешкара израильски бӀув арадоаккхаргва вӀашагӀкхьдаькха а цу районна проблемаш сихагӀа политически наькъаца къоастаяра даьха лаьг ю доаш чакхдала гӀулакхаш да. «ТӀеца наькъаца территореш дӀа ца дуашийтара» принцип а «Израиля гӀерамашара наьзеш дукха ха йоаццаш дей хиннача дака дӀалийнача территорешкара арадоаддата» хӀалхар а резолюце тӀа ягара хьалхарча моттиге оттаде хьалха а Гергарча Малхбоалехе ламаш лаьцалинтъоттабара деррерашц хилалаха дергдоаш хьдла а ю. Цу ларда тӀа мара Ӏалашъялуьеш цу районера кхерамаш бакъдаь тӀадйин деттакхьалкхоний доладела.

Гергарча Малхбоалехьа даьна оттаьнь Кхерамзаллен Совета резолюци — уж чорхаша а ца ю а правительства чуьнха йолаш дала хьехамаш хьахарана доп. ХӀара дучхайлехьне, ше ВӀашагӀкхийтача Къамий Организацена юкъе дӀахайолаш, шийна дакъара тӀайнай ООН-а Уставага хьежжа тӀанйра Кхерамзаллен Совета решенеш дуьнаьга йоаццаь кхерчаццъергла аьнна. Уж дерзарий кхоачаш да дар — из а ООН-ана ийсьхаьа ше дукъалъерра гӀертар, дуьнен нашармашта юкъера нашар хьалоаттабара йола цу организацина ивраьтар.

ВӀашагӀкхийтача Къамий Организацена официально хаам белаб израильски агрессех чӀоагӀагӀа зулам даьнна йола Ӏаьрбий пачхьалкхенаш 1967 шера 22 ноябрера Кхерамзаллен Совета резолюци кхоачадле а из резолюци чакхъаккхара новкъостах де полномочен йолаш волча Генеральни секретара аккалия Гергарча Малхбоалехе цхьана гӀулакхаш леладе а кийча хиларах.

Израиля, кхыча бесса, юкъхьанца деша чакх а бакъаб, чакх а боах Гергарча Малхбоалехах даьца Кхерамзаллен Советоц Генеральни Ассамблеяи аьхь решенеш толхлара тӀаберзаба цикъ. Ший анавтирашие ООН-а членаш йолча пачхьалкхенашна организацие принципашца Кхерамзаллен Совета решенийш кхоачашъяра даьча тӀахьехамашта — шен дуьш Израиль Ӏаьрбий пачхьалкхенашкара яхь ца хьаш территореш дӀаечарга дӀахкаьчай, агрессе кердача актъйца, царна кхерам тӀатухесаш гораш миллах найла эна гӀерташи.

Израиля правительства массе тайпара хелоаш духъаль уттаяьй, хӀанз а уттаю дов Кхерамзаллен Совета, ООН-а Генеральни Ассамблея решенеш, цуи Устава дарда тӀа политически къоастадаьара даладагӀа дела наькъаш лахарх дохкар ийца хьалдаьна латташ волча ООН-а Генеральни секретара Гергарча Малхбоалехьерча къоастача вӀашала Ярринга гӀулакхъяьта Кхерамзаллен Совета решенеш найала харцахьдаккхара найда эца доьха Израиля Ярринга миссея. Дукха ха йоаццаш дов хиннача хана дӀалийцача ерригача территорешкара ший бӀуш арадаха, вешта аьлча 1967 шера 5-ча июне кхачалеш хиннача довзон тӀа юхатӀаьдаьга ше кийча хилар цхьанна а доьхала хьоахаца а дец. Израилен цуи бакъа тӀехьашка латтарийна бохаш ба Ӏаьрбий пачхьалкхенех цар вокзаьна къаман хьаьгташца, цар суверенитетаьна тархурийоаца условеш оттасе йола переговорах хьаьхо а хӀаьта митта дуьнен общественни мнени чуъдане в.

Гитлеровски зуламхой лерригӀа йода Израиль. Фашистски Германе а митта, дерш маларро, дӀалийдар наькха территорешт, хӀаьта цул тӀехьагӀа агрессе эшабеърашта «доьнта къоастадаро» йола ший условеш хьалхалха а гӀертаар. Цхьабакъда, халкъаша гӀаьдал лаьрхӀаш цу тайпарча гӀулакхаш, хӀаьта уж лелаю гӀертарраш, гитлеровски рейх йоаьхаьчул тӀехьагӀа, дуьнен халкъашта юкъера зуламхой санна безмо бааб. Таханна нахьа лаьхатанна тӀаккхувалчар, пачхьалкхенашд чурча гӀулакхашта низаматехи безам бӀарайа ше доцца дӀагӀанар.

Советски Союзо чӀоаггӀа дӀадхайкаду, шишар бехаш йолча кхыча пачхьалкхенашна цхьана израильски агресси сецаьнчен кучах шоа даьна зуламахь дӀалоалдаьчех, 1967 шарахь агресси бахьан холаш Ӏаьрбий пачхьалкхенашкара дӀаьхьа территореш цар хаьшинаш доьзин дӀаь... а Гергарча Малхбоалехера гӀулакхаш цу районерча хӀара, пачхьалкхен суверенитета, территори бӀорчала, политически гӀулакхашта кхыча тайна ца хилара, сий дара ларда тӀа къоастадер за дарццоьнача тайпара политически къоастадела а вӀашагӀтехьдаьна ше кийча хилар.

1967 шера 22-ча ноябрерча Кхерамзаллен Совета резолюце положенеш йиза кхоачашъе а латара хьалха дӀалийнача ерригача Ӏаьрбий территорешкара ший бӀуш арадаха а деза Израиля правительство. Цуна за доьш, Гергарча Малхбоалехера гӀулакхаш политически наькъаца къоастаделга юкъагӀдахарца Израиля дуьнен халкъашта юкъерча мапарен кхерамаллен хьаьнтацца ше йоац кхирал боккхаа йоалийтарг ца хилар.

Израиля зулгалну дестолаш, арахьара шоай хьаллоагаш хиларах пайда а эцаш, Ӏаьрбий территорешц аннекси хо йоаццаш тӀа ц... лоьвача хана, СССР-ци кхыча юкъарлеш — Ӏаьрбий пачхьалкхений доттагӀаша, Гергарча Малхбоалехе чӀоаггӀа машар отщерба тӀехьалаттачар новкъостал дергда агрессе бала кахбенарашта, хӀана аьлча цунна цар шоай декхар кхоачадеш ООН-а Уставоцен машар хьалладаьра хьеэнталкхен дьоалий. Из массане а бокъонаш дӀахьхьодо леларе да.

ЖА ДЕБАШ ЛАТТ

Шалкоаской района боахамашка хӀана бахка бехаш 90 эзар жий ба. Жа леладелашта хӀанз хьалхашка ерта доккхар геттара лоархӀаме да — кхаьла долча жена тӀехьара 100 эзар Ӏаьхар хьалкхебе беза цар. Цу гӀулакха эша хьалаш кийчдара чӀоаггӀа торкам тӀабаккийта къахьегаш хиннаб жа леладеча фермий болхлойн специалисташи. Жа лелкаргдолча фермашка доакъар хьатӀавзад, эшаш йола инвентарь кийчъяьй. ХӀара боахаме жа дахкача тӀахьожам лаоттаберг бола сакманшкаш ба Ӏеиаьбаь, царна профилактически прививкаш а яьй. Цар хьалха бен бацна болх, цудукхьа тешам болаш жа чакхбоаккхаргнлараш шеко яц.

Райоже эггара хьалха «Коминтерн» яхача колхозе дахка доладелар жа. 20-ча марта укхьа бахна бакьнаб 3500 жий. Хьалхарча итогаша хьахьенх царех хӀара бӀаь жийво юкъара лаьрхӀача 128 Ӏаьхар баьлга. Хьакхина Ӏоахарий уненцӀенеш доьхалургдолаш да. Уж довш моттигаш нийсьеннаяц укхаьа.

Эггара лаккхагӀа да Алимбиева Исраила нуагалдеча Ӏуй бригада дакха толамаш, хӀана дахка дӀаьхначарех хӀара бӀаь жийна 134 Ӏаьхар баьб царна. Митта дика дебаш латт боккхагӀа болча жа Ӏуй Шавкишева Мусай, Павлюченко Дмитре Афанасьевича бригадашкарь жа а.

ЛоархӀаме гӀулакх да дахна жа дика кхабар. Масала, «Коминтерн» яхача колхозе дийнахьа бусел хӀара устагӀана 200 грамм концентрированни доакъар, 100—150 грамм рица витаминаш йоахха люцерниг альпинха хьоар лоаттаду царна. Цу дукхьа жерч онлен дерстаи да. ХӀанз уж митта хилар геттара лоархӀаме да, Ӏоаьча Ӏоахарашта кхоачамбалда шура хургъя цар шамарашка.

Жа дахка долалуча хьаьхарча денношка дакчам улгаш на хилар бахьан далаш Ӏоахарашта доакъар чудекка решташаш тоъацар. ХӀанз из хало дӀаьккхай, мел эшар долаш ба фермий болхлой. Оала мосаларах бохаме пайда ца эцаш икка автоманий тиша чархаш хеттача гӀолла тийнача Ӏоахараьшта хӀама дехха герга иийш хул. Цар чу концентраташ, чух, мел, кхьмеьтел хий меладе а йиш хул.

«Коминтерн» яхача колхоза жа леладораша яхье хьийхаб «Путь к коммунизму» яхача колхоза жа леладараш. Шинна боахаме хьалеш цхьатара да. «Путь к коммунизму» яхача колхоза жа кӀеанга тӀехьагӀа доладеннад дахка, цхьабакъда укха за хьалха хьахкина Ӏоахарий дукхагӀа да. Митта цу колхоза воккхагӀа волча чабана Ибакова Ӏаллаьа Ӏулацара хьаьла бахнача бӀаь жийно 150 Ӏаьхар баьб. Митта дика дахка доладеннад Т. Кообаева, П. Грищенко Ӏулапаре жа а.

Укх колхоза юккъьанца гойташ дола хьокхамаш динагӀа дале а, ца аьлча дарглац, бӀарччача Ӏай «Коминтерн» яхача колхоза шоай жена цахаддаш концентраташ лоаттаьлга, цар динагӀа Ӏангара даьхад жа.

Цох тийша дукха да, кхьабакъда из доакаш-м дий жа е дика е ло лебаш хиларца дувзадена бахьанаш, цудукхьа цу шин колхозах котьаргьар белгалье схьлургдац вай. Хьагучох хьокхамаш царех цхьаннена а дока хургдац.

Цхьабакъда, массаньыа жа дика Ӏангара яьхаи аьлча бакъхургдац. Ленина, Манжинский цӀерагӀча совхозий жена юкъе дукха да гӀийла жа, тӀехьа оарцагӀа бахцаб уж жа дика лебийтара. ХӀанз боарамал совгӀа концентраташ езх цу боахамашга дахка дезленнача жена. Из а найда боацаш доврздац.

Теша безам боагӀа тха жа леладераша — района сий доахараша шоаш лерхӀача тайпара 100 эзар Ӏаьхар хьалкхеберг хиларах.

М. [illegible].

Шелковской партбеламе производственни управлене партторга заместитель.

...тесам дуьв Иордани ... малхбоалехьера йистехе: израильски бӀуш ООН-а Кхерамзаллен Совета резолюци ... тайпара тохха а я, Иорданин территорех чудалла.

Израиля нердера агресси дуьнен халкъашта юкъерча общественность эгӀазлле гоьваш хьоьна.

БАГДАД. Багдаде а кхыча биграйна ирански гӀорадашка а дуьнен кхача каха декъе а лелдаш протеста демонстрацеш хилаб. ГӀорадий улицашка гӀолла чакхбоалдар демонстранташ кхайкадаш лезунгаш а делаш: «Израильски агрессорашна дар чакхдаьйна!», «Кулгаш дӀадаха Ӏаьрбий мехкашта тӀера!».

ХАРТУМ. Иорданехьа дукъалеро Израиля нерда агрессивни ант бахьан делаш этта хьаа дийцар Судана правительства. Хартумерча нерданий мехкаш моттигалтачуна вӀашагӀкхийтар Мухаммед Ахмед Махдшуб, ца цунга дӀахьийра агресси юкатохадар Иорданин массо сагӀерахьара хьалхаш Судан кийча хилар.

КУЛГАШ ДӀАДАХА ӀАРБИЙ МЕХКАШТА ТӀЕРА

ТУНИС. «ТӀен [illegible] бола [illegible] цӀеьхла а [illegible] толхаар [illegible] а дац. — [illegible] Туниса кхыча [illegible] гӀулакхашта [illegible] тӀа. — Туниса правительстве цӀеьхла а [illegible] Иорданин израильски [illegible] дукъалара [illegible] цунцаца солидарность [illegible] гӀулакхи хьаллоаттараш [illegible] правительства тӀехьах агресси [illegible] дора».

БЕРЛИН. Израиля агрессивни гӀулакхаш [illegible] ГДР кхыча [illegible] гӀулакхий министерство [illegible]. «Гергарча Малхбоалехе [illegible] цӀеьхла а зуламерча [illegible] толхабаро, — аьлла ГДР [illegible], — хьахьен, Израиль, [illegible] ...

[illegible] ца хилар. Израиль [illegible] Иорда[illegible] а хӀаьта митта Ӏаьрбий [illegible] пачхьалкхешашта дукъа [illegible] цул агрессивни гӀулакхаш [illegible] вешта [illegible] Гергарчуи Юньерчи Малхбоалехера хьал. Уж агресси [illegible] районе [illegible] тӀеи [illegible] а да».

ВАРШАВА. Массане [illegible] газеташ, [illegible] хьалдеча израильски [illegible] американски [illegible] дукъала а Польски [illegible] Республика столицера [illegible]. ПАП-а агентство боча хеммагӀа, Варшава [illegible] Ӏаьрбашта [illegible] дӀалийца [illegible] территорешкара агрессораш [illegible].

СОФИЯ. Тель-Авива [illegible] гӀулакхаш [illegible] дац эх ца [illegible] ... «Работническо дело» яхача газета. Израильски [illegible] шоай цӀи дӀакхийта [illegible] тӀа-тӀа дукхагӀа [illegible] лаьтт. Дила [illegible], болгалдоьнах [illegible] израильски агрессораша [illegible] гӀулакхашта хьалхара [illegible] империалистически хилар. Из [illegible] Израиль лоархӀаь хургъйара [illegible], цо [illegible] газеташ боцаро.

ЛОНДОН. Израильски бӀуш Иордане территорех чудихар «Израильски [illegible] мехкий [illegible] общественни мнених дӀаяла в [illegible] ца хотнига цӀеьхла а хьахьехаза да», яьхку «Морнинг стар» яхача газета. Ца болгалдоьнах, Гергарча Малхбоалехера гӀулакхаш [illegible] ... Ӏаьрбий [illegible] Израиля [illegible] дӀалийча территорешкара [illegible].

РАВАЛПИНДИ. [illegible] тӀа [illegible] гӀулакхий министр [illegible] болгалдоьнах [illegible]. Израиля агрессивни гӀулакхаш Гергарча Малхбоалехера дов машарца къоастадело дакъаеца [illegible] тӀеи укхаш лоархӀаме хилар. Пакистане ООН-а Кхерамзаллен Совет тӀаьхьийна тӀен [illegible] [illegible] Ӏаьрбий [illegible] гӀулакхаш чакхдахара.

(ТАСС).

«ДАУГАВА» ФЕРМЕ КХАЬЧАЧА

Массеха шера вӀашта тӀехьашкачарех йолаш хьаьнай Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 4 йола шурий-товарни ферма. ХӀара кхоабача Ӏеттагара йоаккха шура 1600—1800 килограммаш тӀекъаьлнар, цига из шоаза дукхагӀа ликха йиш йоаллашехьа а.

Колхоза правлене парткомо цхьадола гӀулакхаш чакхдаьхад. белгала аьлча, цига бахха хьошаьнр опыт йола организатор Н. С. Алейников. Из лоацхача хана къахьегамна дисциплина тоайяр, шерра йоарьйир социалистически яхь, хӀаьта из бахьан долаш шура тӀаетташа а [illegible]. Кхоабаш дола доахан совхаха хиннараш миссел шара доацашехьа а лаьрге пландал совгӀа хьалхай 16 тонн шура, пачхьалкхено лахай — 15 тонн, хӀаьта февраль бетта а кхы лехкенчалах уж хьекхьеш.

Январь бутт болаш хоза хабь баьхаар нов. Алейникова:

— Болх бе йолайоаххйт хьда «Даугава». ТӀакха из дӀасттаьл цхьа корпус шин сменагӀа болх бе йолайоахйтаргьа, шура тӀасхоттеттаргъя!

ТӀаьхьотташ хӀана дар из, цхьабакъда, гӀадоахар оаш хьалха лаппаьдар. Февраль бетта юкъе лели болх бе йолайахйтар доакан латта «Даугава» яха аппарат, из чоаллаше комплекс: доакан латтачара дӀалелдаьба автоцистерна чу шура дӀачуйоттала дола балхаш электромеханизацеш де цуи. [illegible]... Цхьабакъда, доарийн хьакнагӀа а из шара бака беттача [illegible], фиргех къасташ бан.

— ХӀана бац шуи «Даугава» яхача установка болх? — хаьтт аз дежурни механика волча М. Т. Бернакуховга.

— Агрегат вӀаштӀехьа я. Цхьабакъда, доаргаьнта лац [illegible] молокопровод йилхар а доахаш леттаьа процесса йоаца механизаци ер а, — лелар ю.

ТӀаккха доаргаьнца [illegible] хаьтт оаха...

— Молокопровод болх бе хӀана йолайийтац оаш?

— Из тха гӀулакх дац, — йоах доарка Ч. ХӀабӀаевнаас. — Со се, баьъдар аьлча, из болх бе йолайайтара дукъала яц... Вешта, оала аьхха шура тхоаштта дӀа лакта лоархӀашьа-м хац сона. — Шеко йоаш дуьи доарка.

Бештало, цхьа бутт а бутт ба «Даугава» агрегатех дукъьал доакан доттарга шура пайда ца эцаш уж хьабоагӀа, хӀаьта цох оборудовани кхы куьг дӀа ца тохаш, из заводера пранаьнача тайпара латт.

ДуккхагӀа бола доаргаш молокопровод болх бе йолайайтара тӀехьа ба. Цхьабакъда, кулгалхой уйла тӀехьалисача гӀулакхашкахьа лестай.

Ферма заведующи Л. Алейников, ветврача зоотехник А. Якименко, инженер-электрик М. Яценко лоархӀабац е шоашкара а, е коллективно а из дош къоастаде. Колхоза председателе Л. Г. Качарова бӀаргхьежаш бегӀа уж.

— «Даугава» молокопровод болх бе дӀа хӀанц йолайийтац оаш? — аьнна хьаьттар оаха председателага.

Цхьан юкъа уйла оаш а аьгӀа, жоп [illegible].

КӀеззига кхы сабар дерга оаха... Цига со се хьошартра цуига, тӀехьа фуннагӀа дар а цаӀ дергда оаха дӀайолайолийтаргъя.

Л. Г. Качаров инженер ва вий, цуна тов комплексни механизаци юкъейоаллар мел пайдана да, цхьабакъда вело и цо доахан доттача агрегатц чоалхаме система болх бе йолайийтара.

ТӀехьайхха уйлаш найрра дӀа а бахлаш, шерра пайда эца беза доакхана продуктивность лахъяра дьайбай продукции хиккарга дӀабода них лехбарш йолча торонех.

С. КОРАБЛИНОВ.

ТОЛАМАША — ТӀАХЬЕХ

Дешхий дешараш тӀайнйна Ачхой-Мартана района «Самашкински» совхоза хьайбаш лелалераша укх шера. Цар дош деннад хӀара кхоабача Ӏеттагара юкъера лаьрхӀача 1870 килограмм шура йекха, пачхьалкхенга 1150 тонн шура йоакха. Из хул дӀадахача шерачул 170 тонн дукхагӀа. Цул совгӀа 470 тонн дулх дехка лаьрхӀад боахама хьайбаш леладераша пачхьалкхенга. Митта кхоачашду хьайбаш леладераша шоаш тӀайнйца лехкараш. Фермий болхлойна ер шу дӀадолалуш ше а шерра социалистически яхь йоаржальй дезна дош кхоачашдар.

Доакъар ца тоъар кхерам болаш кӀезига хар шу долалуш, боахама долаш дар а дӀадхача шера гов хукха йоачаш хиларах ваьло дар. Цу гӀулакхо кхерам тӀатувсар цхьатагӀча кварта хьалхарча шин беттa план кхоачашъяра.

Цхьабакъда доакъар кхох болаш дика кийчдеши дехкар укхаза. Цудукхьа ве дац дукхача хьайбаш леладерий толамаш. Совхоза хьайбаш леладераша итог дьй дӀабахача шин-ах бетта шоаш дьачуй. Цхьацаболча доарлаша дика тӀехкхоачашдаь шоай дехкараш. Митта, цхьоалагӀча отделене шурий-товарни ферма доарка В. Довлетмирзаевс гӀулакх дош нураийтта етт ба. Цу доахах хӀаранегара дӀабахача шин-ах бетта 480 килограмм совгӀа шура лькхай цо юкъера лаьрхӀача, планах йоагӀар кхо бӀаь килограмм мара йоацача. 16-гӀа март тӀаккхоачаш хӀара Ӏеттагара планах йоагӀачул совгӀа 138 килограмм шура льхай доарка К. Шахбулатовас. Цунна дукха тӀехьабисац из ха тӀаккхоачаш хӀара Ӏеттагара 450 гаргга килограмм шура лькха доаркаш А. Халимова, С. Исмаилова хьабараш.

Цу тайпара толамаш дика новкъостал деъа хьайбаш лелалераша совхоза хӀара ферме вӀашагӀьехкача зооветеринарни курсашка цар шоай говзал лакхъярах. Цар курсашка Ӏомаш хьалха лаьттача доврхай опыт. Боккхача пайдане а доаркашта кхоалагӀча отделене шурий-товарни ферма доарка М. Мальцевай опыт. Кӏаьнар ше леладеча доахах хӀара Ӏеттагара 600 совгӀа килограмм шура лькхад цо.

Хьокхаме да ерригача совхоза хӀаннала бахча болхаш хьахккнар. ДӀабахача шин-ах бетта 2163 центнер шура лькхай боахаме планах йоагӀар 1893 центнер мара йоацача, пачхьалкхенга ехай планах йоагӀачул 204 центнер дукхагӀа шура. Дикка тӀехкхоачашъяьй укхаза, Ӏаьна халача хаддамашна хьакхча, хӀара Ӏеттагара юкъера лаьрхӀача шура лакхара план а — 163 процент.

ХӀанз дукха ха йоаццаш хьайбаш дама дӀадала а. Цу гӀулакха дика кийчлуш ба хьайбаш леладераш, Ӏалашдерга хьайбаш мошача доагъярца. Шоай ерригаа торонаш оарцагӀаьхьад боахама фермий къахьегамхоша хӀанз района боахамашта юкъе шоаш лаьккх хьалхара моттиг дӀа ца хецара.

М. [illegible].

ВЕНГРИ ФАШИСТСКИ ГӀАЬРАХОЕХ МУКЪАЯЬККХА 23 ШУ ДИЗАРРА

ЦӀогӀа ловзо приборий ю «Хайдуоти» яха завод 15 шу хьалхагӀа хьаьнъьай венгерски города Дебреценe. Цун продукци — барзыкъаш дутта машинаш, [illegible], электропилтельникаш, [illegible] на [illegible] а йоацаш а. 1968 шера 400.000 [illegible] продукци лаьхкӀа а предприятя.

МТИ — ТАСС сурт.

ПРОФЕССИ ЕЗАШ ХИЛЧА...

Дукха тайп - тайпара станокаш латт Гуддермесски медико - инструментальни завода механически цехе. Чуйнна болх беш боадк станокаш тӀа хана боккхий а хагий а бола слесараш. Са бӀарг гӀаьтт кара дукъала латтача станока тӀа болх беш воаллача юкъерча дегӀара волча цхьан зӀамигача сага. Цуи кулгашка дика дадувгӀам а кара хьалханица латта плоско-шлифовальни станок. Делкъа ха хьатӀаоттам нара ва, бакъда коммунист Джабиров ший тахана норма кхоачанъаь вала вела.

Юкъьанца из завода веаьча хана «Галектин» яхача станока тӀа болх беш вар из. Балхах мукъаваьлча шийна дукха езанича шлифовальни станока тӀа болх бе Ӏемалуш хилар Джабиров. ХӀаьта дукха ха ялалехьа тӀехдика экзаменаш дӀа а еяна йоьлагӀча разрядах плоско - шлифовальни станока тӀа болх бе воалу из. Ха дӀа ме йода лакхлера цуи балха говзал. Шлифовальщика специальность, шийна езарал совгӀа цхьхера новкъостаьнта а езаллийтар цо. Вьъ сат за Ӏалаудин шлифовальщика говзал Ӏомаль. Царех цаӀ Быков Георгий хӀанз цунца цхьана станока тӀа сменца волаш болх беш ва.

— Цхьан хана шлифовальщика специальность дукхаеаш вацар са, бакъда хӀанз цул дикагӀа специальность укх завода яц аьнна хет сона — йоах Г. Быкова, —цу профессена са безам тӀабаккийтар са дикагӀа вола новкъост Джабиров Ӏалаудин вар.

КӀезига яц Ӏалаудина енна рационализаторски предложенеш. Царех тӀаккхьаргъяр енна дукха ха яц.

Цхьа хьалхарча смена болх йиста бала бозалар. Бакъда Ӏалаудин тахан ший де дезаш хинначех ах дахьалланацар. Медицински нерий кхотанта лаьрхӀа волча пружинаш та шлифовка еш воаллача Ӏалаудина фуннагӀа дича а яьттув балацар. Болх юкъекхьачача хана цхьа пружина хьадидьача цунна тӀехха Ӏелетар ихо дисараш. Ший смена бадх йистебальча дӀа ца водаш Ӏийра коммунист. Цунна корта чу эссар цхьа уйла.

Цу дийнахьа цхьа миллиметр сонал волаш йола рама хьайр цо. Рама магнитни плита тӀа Ӏотта а йилла цу чу пружинаш ӀотӀадехкар. Цу гӀулакхо йиш хилийтар шолагӀча дийнахьа сменагӀа йола норма шаза дукхагӀа кхоачашъе. Митта хьахилар керда рационализаторски предложени.

Балхах дика хьетаьц, заданеш тӀехкхоачашъеш хиларах совгӀа шийна енна партийни поручени а дика кхоачашъю коммуниста Джабирова. Новкъостана дика тешал деш, сий деш хиларах коммунистана завода партбюро членалла хержав Ӏалаудин. — Из тешал ца бобеш из хиларах шеко яц тха, — йоах парткома секретара А. С. Ковченкоа, — воллагӀа партийни декхар тӀадоллача из кхоачаш ца дени Ӏайбаьвнац коммунист Джабирова.

Митта дика тешал ду Ӏалаудина нуагӀарча коммунистана а.

— Сево лу хьона иш производство а общественни вахаре а хьалха латта? — аьнна аз даьча хаттара жоп дуьи вела а веана аьлар цо:

— Дикача нахаца, тешаме болча новкъостаьца фуннагӀа де а хала дац.

Г. ГАРСИА.

«СЕРДАЛО»
3-гӀа агӀ, 26 март 1968 шу.

ВАЙ ДОТТАГIИЙ БОЛЧА

РУМЫНИ

Советски Союзе радиотехнически промышленноста экспортни продукци (бlаь гарта тайпа) дlахьушйолу румынски столица хьеййолчу выставке. Экспонатийн юкъа а тlехьарча моделех болу транзисторни радиоприемникаш, телевизораш, передатчикаш. Выставка бовзийтарна хитта Софие, Белграде, Будапеште, Праге, Берлине, Варшаве болчу кхуза а.

ГДР

Укх шеран хlинца декъ ГДР арадуьйлуш долуш «Эффект» цlе йолу журнал. Цуьнан агlонаш тlе дуьйцур ду социалистически экономикан [illegible] деш. Журнало теоретически проблемаш уттаеш, ГДР-н кхечу социалистически мехкийн кхьалгамашца зеелла опыт дlа-са тасар тlе доьрзуш.

ПОЛЬША

Метаклл тlеда 25 эзар станок кхьача меттигаш йохкаш дlахиттий Польшан Халкъан Республика тlехьарчу 16 шера. «Польше айй» ялд машин тlевотта машинаш белх бен а Итале, Франце, Англе, ГДР, Австре, Швеце, Швейцаре, скандинавски мехкий йолкахаlгlча фирмей заводашка. Укх шеран польски металлах хlаман ечу промышленноста станокаш йохкаш дlаухийтадеза мехе а континента 75 мехка.

Металлах хlаман ечу промышленноста халкъа Польшан Iаналдлахьа дуьнен тlарча металлах хlаман а машинаш йохкаш юкъе цхьайттлагlа меттиге яз тайпа оборудовани йохкаш кхьечу мехкашна дlахийтарна хьаньяьхна иттлагlа меттиге яккхан хилла.

ЮГОСЛАВИ

Югославски индустре дуьнахьа дlахьошта юкъе эттара кхьалгlарах да инструментальни дакъа.

Тlом хинначул тlехьагlарча мерза промышленноста а дlахьа кхьа тlе а динагlа тоадина дерlаденад. Йалаш хинна инструментальни заводаш эрга а яьха, техницагlча тайпане тоаьй, хlинзарча ханарча оборудованица кийчъина кардиналь белх бе йолалийтай. Хlинз Югославе а эттаре тайп-тайпана йола инструменташ арахеца итташ промышленни предприятеш.

Югославе хьаю инструментан цахьа декъа чlагlа хьаттан я. Югославски инструментальни промышленноста продукцех 15 процент дуьнен тайп-тайпарча мехкашка дlаухийт.

Дуьнахьа мела декъа а лаьцна Польша хулча протеста митингашна декъа лоацурна хьалхийнаду хьалхашн кхинхьеш солидарность, Вьетнаман хьалхащиш шеза хилар, цар дlахен Вьетнаме чуьтта бомбош еш чехка айданган американски бlуш цигара вредоахьарган.

СУРТА ТlА: Ольштинехи цеоман комбинатехь митинг.

ПАФ—ТАСС сурт.

СИЙЛАХЬ-ВОККХАЧА ПИСАТЕЛА 100 ШУ ДИЗАРГА

Максим ГОРЬКИЙ

БО

ДОХК а доалина догlа долуш дийнахьа кашаний сецашарашта хоттале нитта йола махье хlамига тоабе извозчикацца мах буцаш ер.

— Кха шей хургде! — цlогlа деттар соьга ола йолча лазача сомана мозгlаро. Массане а ламаш шей делаш белча дуьххьа извозчикацца барта аз це тугаш.

— Ма эзь доацаш а да шо! — бехаш доакар мозгlаре гоньехьа деттана йогь кхалсагаш цьяьнна. Готтара кегий тlадамаш долча догlех лечкьа гlерташ, цунна тlатедаш ер цуш корта тlа шо лаьцна зонтига хlап гlерташ хьана цаl.

— Сабаран, нана, хьо юкъе ма гlерта! — йоакар мозгlаре лаьрхlа аьтта куьг урагlа а узийташ. — Хlаьшьх дlадугарде оаш?

— Ваках, ма цlаьрмита а да шо! — раьза йоацаш цlогlа деттар хоттана ногаш а бетташ аьттана мозгlаре сесага. Доккхий горга бlаргаш а делаш йолча цуьнан гlийлана юкъа тlа а йоагаш эгlазал ер, яха гlерташ санна лаьха шей юбка хьал а айь кхуза уэзейора це.

— Гlаьна дала дела цуга? — бокар цо уж тlашебе гlерташ санна корта а эгабеш — Уйла ел оаш — гlаьна моттиг йоl кхl!

Баьлда, извозчикаш уйла е лаьш бацар. Цхьан хlамана раьза боацаш санна уркегl яь а оттаьш, шоаш бегlа-чаь хьо а хьуеш, цаl шолагlчоа кегда детташ цlогlарч деттар цар:

— Бела ма била, батюшка! Iе а маь ма кьуса матушка! Боккьаьа аl вешенна тlара сагlийна дош хlанна ма даl ор...

Извозчиний цlаьрматала эгlазбеза бола дьякони, псаломщики, йоккхий мешаш тlатузкаш йола хьы кхоь кхлсаган мачулле буцаш бола маьза юкъе гlерташ бар. Цар чlоагlа гlар йора кашамаша дlаичуьваллача. Кашамашта гонахьарча тlо-кертаха агlона кlай лаьцна [illegible] тlаре доккхий тlадамаш уж ухкаэара сиэагlа лаьхабе гlерташ санна цар белашар тlе [illegible]

[illegible]

ге, а шоа тахкрга дьалан [illegible] ер уж.

— Батюшка! — Хоадал болаш цlогlа техар цхьан извозчикe, — цхьан эпиаззх не раьза шей хьо!

— Кхо шей... — раьза воацаш корта лостабир батюшка.

— Са дьала, фу мах бе...

Баьлда ше а йолаьа хоттар мозгlаре сесаг хлана, горга эгlаьна шод а така дlаакхар извозчик, ввах извозчикаша а урахе хьашiир...

— Хlа, дикадl Хlа — хьавола! — куьг лостадир мозгlаре. —

— Эпиазах — хьаволла! Хьо усхкоза тlаха, нана... Тlоана, да дала ной! Дерригаш тlаховна... Валле дьала а хьоалашl... Сабар, сабарl... Монда... из кlаьна?

— Вай са нанаl Мача язl — хьаьраьна цlогlа текар мозгlара сесага.

— Извозчик, сабарl Да дьалал, хlайl Кхалкхь, шо хьагехl Сонга хьаьцаш да шоl — раьза воацаш хоттар мозгlара.

Тlехйоа дохна кхьакх цхьацца забараш а дуьцаш хоттала Iоботтa бохабоар.

— Хьакха... эзь дайнарl — раьза воацаш лоьва вер дьалан цо пролетна тlара Iоволоаша. — Хотаргахьа, хана тlа анса эзна вове аз... Хьо, да Яшо, сагот а ца дави дlагlо, Кирилла со эусерга... оаш цlаьвалаьрга кlаьни.

Раса хьал а лоьцца, лаьрхlа шей когашта кlоа а хьаьла ламаш [illegible] дlаволаволар дуьнна.

— Хlоа, хlоа, мата до — шей [illegible] доацаш лора а дави проклята тlа Iехоавуше ауш вер мозгlар.

[illegible]

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ДОЛЛАРА СОВЛЕ ДIАЙОАЛАШ ЛАТТ

КоргагIбахар, кегар, аккхам, Бекъла финансови кризис — малагlа дешаш цар март бетта юкхьа доша биржеви рынкашка этта хьал малбуэехьарча кепайоазонна доашхача хана юкъе ца доаладеш дисараш. Доашо цхьал унцех 35 доллар а долаш йолча долларен доашон соотношение ларда тlа латташ йола капитализма кlаллара финансово-валютни системна йохаш латтар. Шоай доалахьа долларош дараш кхы тешацар «эттара чlоагlагlа йола валюта» оацаш йолчох, сихбенна доашох хувцаш бар уж США президента сурт тlалатта кьакхатилгаш. ВlашагlкхийттачА Штатшен декхаращца вlашагlа дуьзабенна болча, «доашо пулага» гlоклярча цар европейски союзникашен бlаьш тоннаш доашуа рынке ухийтар доллар хьалланар дукха. Йохкаш долла доашуа хlара дена дукхагlа хулар, сихха кхьадола гlулакхаш чакхдахана дарстоацача боарамашка кхачалца: дlакъайлар лондонски доашо биржа, хlаьта шуина тlеххьа кхыча капиталистически мехкий биржаш а.

Цу юкъе 16-чеи 17-чеи марта финансово-валютни система кlалхарьаккхара сихха чаьхдаха гlулакхаш кийчдар дуьхьа Вашингтоне гулъелар ВlашагlкхийттА Штаташ, Англи, ФРГ, Итали, Швейцари, Бельги, Голландие юкъе а йолаш йолча «доашо пула» мехкий чрезвычайни конференци. Финансови специалисташта хетачох, «доашо пула» мехкий центральни банкий управляющешта хьалхашка шо икъ бар. Царех цаl — эггара аттагlа бар долларацца ийсдича доашо мах лаккхарга бодаш бар. Цхьабакъда, цунах долларан малхбуэехьарча кхыча валюташтен девальвацин елга хургдар. Цу накъагlа лхапар Вlашагlкхийтта Штаташ цар соьзавикаши. Президент хоржача шера доллара девальваци елга сов кхеране гlулакх хургдар вешта а башха доэрхlаш йоапача Джонсона правительствана. Цул совгlа, США безам бацар: доашо маьхаш лаккдар бахьан долаш шоай доалахьа дукха доашуя долаш барашта (Вашингтонски конференцега ца хьехаш цхьа бахьан доацаш ца йиса Франци санна барамча) е Iалахьмате дукха доашув доакхарашта (масала, Советски Союз санна барашта) гlойле хилийта.

Шоллагlа бола никъ, долларах бода тешам чlоагl а беш доашо хlанз ший бохда мах бутилгах латтар. Долларах бола тешам хlанз бовра керттера бахьан ца ВlашагlкхийттаЧА Штатий платежни баланс цхьан боарам тlа ялаза хилар. Хlаьта из ништта нийсъеннай Вьетнамерча тlемана ювзаенна Iалахьмате йоккхий тlема расходаш ем хилар бахьан долаш. Цхьабакъда, кризиса кlаллар бартбола гlулакх а лаьрхlа тlом соцабелга Джонсона правительства хьадхагlа а дитадар хlагlа ца эцаш. Попумераш йисар юхе. Хlаьта духхьах цу яовкъа гlолла Вашингтонски конференции а хьар.

Конференце дакъа лаьцарашта эггара хьалхарча агlонара декхар а лаьрхlа шоай коммюнике тlа белгалдаьккхар «американски платежни баланс дикка тоделга». Вlашагlкхийттача Штаташа из вlашетlехьдаккха лерхl налогаш 10 процент лакхьара (из законопроект цецаш латт), банковски учетни ставка лакхьара маькъаца, и. кх. дl. Уккхаза белгалдаккха деегlа: американски экономисташи хьалдарешн цу полумерех дика ца тешаш хилар. «Уолл-стрит джорнал» яхача газето белгалдоаккх Вьетнамерча тlема дlахо эскалаци яр бахьан долаш «платежни баланса» гlулакхаш кхы а чlоагlагlа талхаргхилар. Цудухьа геттара дика гуш да, Вlашагlкхийттача Штаташта тlема финансировани е могаргдий (кхы мел йола расходаш теркалйича), экономически халонашта шоаш юкъе из йолхаш, кхьдараш царна юкъе из хьош а аха хаттар оттаргхилар... Цхьаккха тешам бац хlанз США-е Малхбуэенен йолаш йола, кхычарца нийсйича тоьал наргlатача предпринимательства система эе доахаш цу хьаонна кlалхаргаргхиларах».

Вашингтонски конференци хланзар «Шолха доашо рынок» е «ши мах бола доашув» аьнна цlи тилла йола валюта хувцара керда системе юкъе йоалализа. Цуи чулоацам укх тайпара ба: доашо мах унцех 35 доллар долаш буе «валютни органашта», вешта аьлча пачтахьалкхений центральни банкашта юкъерча гlулакхашка из лелаш хилча, хlаьта «маргlатача доашо рынка» мах уттабу нийсъенача конъюнктурага хьежжа. Пула юкъе лакъа доашараша цу цхьан хана шоашта декхар тlайийнад «официальни «маргlатачен» рынкашкарча [illegible] тайха ца бе, доашув рынкашка ца кхальийта а из ай ца де а.

Малавоа аьлча, цу гlулакха шаlан да доллара кхьайнгlа девальваци яр. «Маргlатача рынкера» доашо мах хlанз 40 доллараrа йlакхаьчаб, хlаьта дlахо кхы тlа лаккбала мегаш а ба.

«Доллар кlалхардаккхара» вашингтонски конференце саггота чакхдаха аьнна тlаийца гlулакхаш эргаш да, ишъа-дале искусственни уж хиларца, шоалагlа-дале, хана чакхдоахаш шоаш хиларца. Доашо маьхий шоаха система «цхьан юкъа са ца даьккхача кхьаккха дина а ангlоашаш йолча финансови организашка садаккхийтар дукха хана елла герма яр» аьлар «Нью-Йорк таймс». Коргагlбаьшна хаттар ду Малхбуэенерча экономикан финансийн гlулакхашта болча специалисташа: чел дlаьхха «садоаккхила» хургда мунах? Кхыметтех эггара бlубеннагlа долча жопашкара а хоьу гlулакча тешам байнен сатем боацаша хилар.

...ЛОНДОНЕРА ЖОП ДЕЛАР

«Файнэншл таймс» яхача английски газето вашингтонски конференци йоха а илаьхьа хургдолчох сакхуш йоаоа. доллар кlалхардаккхара [illegible] чаккхдаха гlулакхех [illegible] кхыча мехкий а мах бала безаргба, яхаш. Лондонски Сити ерзе хийтар бакъ [illegible]

Англиски финансий министра Дженкинса нарлаьмете дlачуйцаш, массанена а шьалара хеташ, тlов севучь тlехьарч [illegible] хана англий халкъа эггара чlоагlа [illegible] бюджет. [illegible] хlаьта из оттальрачи из хьайна а тlехь [illegible] тежна баланс [illegible] хlаьта кхы [illegible] капиталистически [illegible] ни система хьалхара гlертача дуьнен хьалкхьахайнг [illegible] таша. Хозаьттачь дан Дженкинса драконовски гlулакхаш Вlашагlкхийттача Штаташа лоаш раьза хилар ца хьон тlахар. Американски экономика вlашагlа тlадакхай [illegible] расходаш лlадахча шерана ийсйича дукхагlа хилла хиана а.

Керлача бюджетехьа чlоагlа лакхьа кхийй налогаш—къаьст-къаьстача товарашта 50 процентага кхаьчаш. Алхха цу цхьан гlулакха 923 млн. стерлингий фунта лоаhьаргба [illegible] тlадакхаш хурй [illegible] лехан [illegible] шеран «гlорабаь» лоаттабелга. Дженкинса санхийтар уж гlулакхаш чакхдахар бахьан долаш хьабе болх бозна мах бебар догдоахаш ше хилар.

Вашингтоне цlогlа дьача, Лондонера жоп яхалу.

США ХОРЖАМАШТА ХЬАЛХАРА КЪОВСАМ ЙОЛАЛАР

Укх деношка США президента Джонсона тlакхдухьача, къоастае хала йолча проблемашта тlаьхийтар керда яр. Ноябре хургдолча хоржамашта дукхаьдена президентски гlанз бахьан долаш лоттача къовсаме Джонсона соперник хила лаьрхlад Роберт Кеннеди. Укх тlехкьарча ханалла американски пресса обозревателашта массанена а цхьатарра хетайтадар, тоьар къаьна, 43 шу дара далайча шоай сенатор Р. Кеннеди 1972 шерарча хоржамашка гlолла Кlайча цlагlа чувалар дукха шоаш Iоалеш ца аьнна. Цхьабакъда, США хlанзарча правительства сий тlа-тlа дохаун латташ хиларе, гучох, чlоагlбаьб низ шеллаб хьаьнара эттара аьттув болашагlа йола ха хlанз хьетlакхаьча хиларах бац Р. Кеннеди тешаш.

Из кхы тlа а чlоагlбир Нью-Гемпшира штате даьча юкъхьамцарча хоржамех тьахиннехо. Хоаш малара, Джонсона правительства политикана, къаьстта а Къулба-Малхбоален Азерча шун аналтюристически накъъа критика еш волча сенатора Юджин Маккартега хийтачуна кувкза а дукхагlа голосаш кхаьчай цу хоржамашка. Маккарте ниттал аьттув балар официальни Вашингтона нетаенна политика бекхе енга а лаьрхlа тlайийнад.

Цу хьаламна Роберт Кеннеди хьакхайкадьа, президенталла вахе демократически партега ший кандидатура оттайта гlерта, со «из вале а а кхы ваьй а волча сагина нийсвар се дукхагlботтачва дукхьа а ца гlерташ, керда политика йоадар духьа», аьнна. Маккарте тlа-тlа чlоагlагlа хьалхболхий хилар тергал а деш. Кеннеде аьлар, президента Джонсона чурчен арахьарчен политикана дукхьала хила ший вlашагlхаха дага ван не. Цо хьахкхайкадие, ший низаш цо Маккартена дукхьала дерзаде ца хилар. Юкхьаницарча хоржамашка цо ше дакъа лоацаргдоацаш йолча штатошка Кеннеде шийна тlехьа латтараш Маккарте хьалладеца тlахьех.

Р. Кеннеде, гучох, дерхlа хургда хlанз эттача конъюнктуре ший политически позицен шийга чlоагlаьхургхилар, шаьлхаьна толавелча бlайна вlагlа кхача аьттув баьниабарбаьнйабацар, укх шерарча кампанена юкъе ше хьега кха 1972 шера хургдола президента хоржамаш тергалдича, дlахорча кийчонна аьттув болаш хургдар-дацар аьнна а доацаш. Кеннеди ДРВ-ена чуэтта бомбаш соцаьра, тlема эскаладми яра, Къулбехьен Вьетнам юкъъаккхара [illegible] тlехьа ва.

Вакъдар аьлча, терхаше доагlа, докхха доал ший бе доахаш демократически парте аппарата тlакьожам лоаттабеш волча. Джонсонана президента пост къовсар атта гlулакх доацаита. Исторе хьаьдьех, укх тlехьарча 84 шера США президента ший кандидатура оттаьра цlоккха а цунна духьале ма ца хилар. нагахьа санна цуьна шийла [illegible] дале. Цхьабакъда, из дерига нитта дале а, хlара дена дукхагlа чlоагlлуш йолча «тешана хиначча кризисо» хlанзарча президента позицеш буйбах цуьна кхерам болча оагlорахьа. Нагахьа санна хьалхагlа а сагтa кризисагаш кризисаге ший ухар, — аьлу Джеймс Рестона «Нью-Йорк таймса» тlа, — из демократически парте, съеаде бург гlатта тергуш йола юкъара хьалдаш мехкa оттае а дилегатий догъахкийта а мега».

Мичча боеса из дале а, Чикаге хьалхаргйола демократически парте къамал съезд дlайолалла хлебисарлан цхьан бут кхы бе, цlаунья хlана хала да партешта чухьарчен партешта юкъерчен къовсама деррига гlулакхаш долча беса ха. Цхьабакъда, Рестона нийса белгалдаккхарга хьежача, укх тlехьарчча халара событен юкъара ахьа никъ бодаш я президента Джонсона политикаш болча мехка чухьарчен доагол лекхьарчен тешама хиина кризис. Из кризис лаархlачегlаш фактор хулаш латт США доаган йолча хоржамашта хьалхарча кампанена юкъе.

М. ЛАПИЦКИЙ.
С. ИВАНОВ.
(ТАСС).

А. НОВОТНЫЙ ОТСТАВКЕ ВАХАР

ПРАГА, 22 март. (ТАСС). Чехословаки Социалистически Республика президента Антонин Новотне укх тайпара чулоацам болаш йола кехат дахьийтаз Кхаман собранега:

«Деза новкъостий депутаташ!

Аз шуга хоам бу. Чехословакин Социалистически Республика президента постера отставке ваха айса лаьрхlа хидаьах. Из соцам баьб аз, боккьонца айса из техкачча тlехьагlа. Хlанз вай мехка этта чухьара гlулакхаш теркалйеш а хlаьта иштта айса лаьрхlар чаккхдаккхарца социалистически общество дlахо дегlаллара, вай социалистически дахе чlоагlтlаьра новкъостал де безам болаш а.

Аз хех шуга, республика президент волаш аз мел дьача гlулакхашка сой бола ве-массана а къахьетаьхой хьашташца, вай дахеж хьешташца буьваш, вай социалистически лерхlаенка дьежа бе гlайрта со хилараха тешавга.

Республика президента поста тlа волаш со новкъостал ве гlайтаx вай республика дуьнен халкъашта юкъева гlулакхаш чlоагlдаре, цун кхефашале Iалашьяра.

Со республика президента поста тlа ваххийтар Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитет яр. хоьжарош ше дар, новкъостий депутаташ.

Республика президента постера дlавала айса лаьрхlа хиларах аз хьалххагlа а хоам баьб Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитете Президиумага.

Сайна хьаьна-йолаш [illegible] гlулакхех аз шоашта ела баркал оаш шоай теркаме ойар дед аз шугара.

Аьттув балба вай социалистически дахьен, Чехословакин Социалистически Республика, керда толамаш доахаде но вой халкъе дукха, машарен прогрессен дукха ше дlакхьатмашкахьа хьоча накъна тlар.

ЧТК агентства бахча хоамагlа Кхаман собране Президиуме тlаийцад А. Новотный отставке вахар. Президента функцеш кхоачашъедга хана правительствана тlаиллаа.

ПРАГА, 22 март. (ТАСС). ЧТК агентства хоам бу:

Правительства Председателя наместителя О. Черника тахан профсоюзий Центральни Совета пленуме хоам бир ЧССР президента пост юталга КПЧ ЦК Президиуме Антонин Новотнена могалаь хиларах. Антонин Новотне шийна-могаллар тlа а ийца, ше бахча соцамах лаьца тахан хоам баьб Кхаман собранега.

ТУРКМЕНСКИ АВТОРЕМОНТНИ

Городе Чарджоу йиъ гектар хулча майда тlа хьалъе йолалый Туркменистане йоккхагlа йола авторемонтни завод. Хlара шера эзар гарта йолча мухь кхухача автомашинашта агрегаташтен ремонт ергъя уккхаза. вlаштlехьдоаккхаш из моторий цхьайола узелаш хьаеrга.

1969 шера болх бе йолалургъя Чарджоуски авторемонтни завод.

Павел ИОНОВ,
АПН корреспондент.

Хаоттам

Тахан республике гlолла Грозне йоачаи а йоацаш, хувцалуш мерзйш хургъя, Iурра къилбаседа районашка деки хургда, малхбузехьара гlахьхьа мух хьекхаргба, къилбаседалехьарча районашка чlоагlа а хьекхиш, республике гlолла 7 — 12 градус, Грозне 6 — 10 градус йовхал хургъя.

Ихаьна юкъ-юкъе тlеде а мелаш, мерхаш хургъя, дейи уттаргдa, цхьайолча моттигашка дарцагlа аэхаш хила мег, къуйба - малхболехьара цхьарчоа мангlа а болаш, тlонка гlахьхьа а хьекхаш мух хургба, температура буйсанна 3 градус шелалгина 2 градус йовхалла а хиллачоа, дийнахьа 5 — 10 градус йовхал а йолаш хургъя.

Метеостанци.

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ: Дакъа урагlъалий города Асбеста юхе хьалъеш дlаттача яхлагlча асбесто-обогатительни фабрика вертусаш. Кердача предприяте чахкбоахарга рудай миллионаш тоннаш.

Сурта тlа: хьалдеш хаттача гlоргсий цхьан участке.

Б. Метелкин сурт.
ТАСС фотохроника.

ШКОЛЬНИ КАНИКУЛАШ

Бlаьстен дlайхача фоца цхьаьла бераша сакъердаме школьни каникулаш а ера марто.

Сакъердаме, безам тlаболаш дола хlамаш хукда хургдъ берашта укх деношка. Искусстве дукхавезача къонахчар — илланчархоша, халхархоша, декламатораша — шоай говзал хьахьоккхаргъя хьежарашка: городской, районни, мухьера а, республикански.

Республикански драматически театраша спектаклаш уттаергъя берашта.

Къаьстта сакъердаме чакхьаргъя Iалама доттагlий каникулаш. Цар дакъа лоацарга бlаьстен дохахача цlейна мийе, сайхазарий Ди деадеча, уж гlоргба республикерча Iалама эггара чlоагlагlа хоьхьача моттигашка тайп-тайпара экскурсеш е, биологе преподавателий кулгалца уж хьежарг а ба, цар Iовь а ергъя вай республикера самел дола а дахтах тlа мел йола а хlаман.

Автомоделистий кхьаш йолалургъя Грозне, Урус-Мартане, кхыча моттигашка. Республика районий дуккхача школашкарча дешархоша дlахо хьоргда «Зарница» яха тlема-спортивни ловзар. Бlаьш бераш чакхдаргда республикан тlема сийлен моттигашка гlолла. Цхьа тlарча городе-туристе — легендарни Ленинграде экскурсе гlоргва бlаь сaг — Шелковской, Грозненски, городерча Старопромысловски, Октябрьски районий школашкара дешархой. Кхо бlаь дешархочо поход ергъя «Грозный—Тарги» яхача маршрутагlа. Цхьа группа гlаш гlоргъя, Армян гlолла чакх а ьяьлла, вож Аргун гlолла гlоргъя.

№ 1 йолча школера-интернатерен Калиновски мукъерча школерен 45 дешархо Волгограде гlоргва, хlаьта № 9 йолча школа-интерната дешархой городе-туристе — Киеве гlоргба. Вежарашха йолча Армене столице — Еревне гlоргба № 40 йолча школе-интернате кхаберша.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Ладугlа, хьажа

26 март

[illegible]

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Телевизионни передачайн [illegible] меттала). [illegible] — «[illegible] меттала» яха кинооочерк. 18.45 — Кердадар лохкаш (гlалгlай меттала). 19.00 — [illegible] (нохчий меттала). 19.35 — «Вай [illegible] города» яха киноочерк. 19.50 — [illegible] 20.10 — «Передачий программа» 20.15 — Максим Горький вар 100 шу дизаре. «[illegible]» яха художественни фильм.

27 март

[illegible]

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Телевизионни передачайн. 18.20 — Зазоар тlа-тlа [illegible] тlа боле бу (нохчий меттала). 18.35 — Хlана лохаш бераш яха киноочерк. 18.46 — В. И. Ленин А. М. Горькийн. Доккхача моттагlаца сагlомен (нохчий меттала). 19.05 — Дуьне мехкашта юкъе хоттача хьалах хьала къечаьл. 19.20 — Киножурнал. 19.30 — Нохч-Гlалгlай мехка Советски Iедал этта 50 шу дизаре. «Октябро хьахийна музыка». 20.30 — Передачий программа. 20.55 — М. Горький вар 100 шу дизаре «Знание» яха Iалаж-шоакхорни программа.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора—3.44.30; редактора зам.—3.30.11; бlаьхарча секретара—3.34.38; партийни дахарех, культурех, промышленностех отделий—3.42.38; [illegible] отделий—3.42.38.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3.44.30; зам. редактора—3.30.11; ответственного секретаря — 3.34.38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3.42.38; отдела сельского хозяйства и писем — 3.42.38.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революцие проспект, 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ04055. Заказ № 1509.